

Handbok

**för Folkhälsans småbarnspedagogik
och förskoleundervisning**

Handbok

för Folkhälsans småbarnspedagogik och förskoleundervisning

1	Värdegrund, målsättning och verksamhetsplanering – utgångspunkter och riktlinjer för verksamheten på Folkhälsans daghem.....	5
2	Medarbetare	12
3	Samarbete	14
4	Verksamhetsformer och -processer	16
5	Utvärdering av verksamheten.....	32
6	Kommunikation.....	36
7	Avslutning.....	38
	Bilagor	39

© Folkhälsan 2020 | Ansvarig utgivare: Samfundet Folkhälsan

Layout: Christian Willför ADD

Fotografier: Mikko Käkelä, Nina Ahtola, Laura Mendelin, Jonas Jernström

www.folkhalsan.fi

VERKSAMHETSUTVECKLING (EFQM)

Hur gör man i verksamheten

Vad uppnår man i verksamheten

Del I

Vad Folkhälsan står för

Folkhälsan

Folkhälsan i korthet
Verksamhetstid
Värden
Vision
Hälsöfrämjande verksamhetsprinciper inom Folkhälsan
Folkhälsans arbetssätt
EFQM-modellen
Karta & kompass
Vi följer upp vår verksamhet
Folkhälsans policyer

Del II

Handbok för Folkhälsans småbarnspedagogik och förskoleundervisning

1 Verksamhet

- 1.1 Grunden för verksamheten
- 1.2 Verksamhetsplanering
- 1.3 Värdegrund för verksamheten
- 1.4 Dokument som verksamheten grundar sig på
- 1.5 Den pedagogiska målsättningen
- 1.6 De allmänna målen för småbarnspedagogik och förskoleundervisning

2 Medarbetare

- 2.1 För dig som jobbar på vårt daghem
- 2.2 Utveckling och stöd till dig som medarbetare
- 2.3 Om arbetsgemenskap och ledarskap

3 Samarbete

- 3.1 Samarbete med vårdnadshavarna
- 3.2 Samarbete kring barnens utveckling och lärande
- 3.3 Mångprofessionellt samarbete
- 3.4 Samarbetet med kommunerna
- 3.5 Samarbete med Folkhälsans daghem
- 3.6 Övriga samarbetspartner

4 Verksamhetsformer och processer

- 4.1 Hälsöfrämjande förhållningssätt och arbetsmetoder
- 4.2 Ansökning och introduktion vid FH-daghem
- 4.3 Material för ett hälsöfrämjande daghem
- 4.4 Lek och lärande
- 4.5 Hållbar utveckling, global fostran och mångkulturell vardag
- 4.6 Mediefostran
- 4.7 Vårt hälsöfrämjande daghem – det här gör vi
- 4.8 Barnskyddet
- 4.9 Riskhantering
- 4.10 Avvikelser i verksamheten
- 4.11 Datasäkerhet och behandling av personuppgifter
- 4.12 Säkerhetsplan på daghem
- 4.13 Egenkontrollplan för utveckling av verksamheten samt för att följa upp servicekvalitet
- 4.14 Fastigheternas räddningsplan och säkerhetsorganisation

5 Utvärdering av verksamheten

- 5.1 Intressenter – bilden utåt
- 5.2 Att överträffa kundens förväntningar
- 5.3 Respons
- 5.4 Ekonomi
- 5.5 Fungerande hälsöfrämjande processer
- 5.6 Självutvärdering
- 5.7 Kunnig och motiverad personal

6. Kommunikation och dialog

Ständig förbättring

Till läsaren

Blomstrande barn är vårt mål – välkommen till vårt hälsofrämjande daghem!

I våra hälsofrämjande daghem är barnens hälsa och livskvalitet nummer ett. Tillsammans arbetar vi för att skapa goda förutsättningar för en meningsfull, hanterbar och begriplig verksamhet. Helhetssynen på hälsa utformar daghemmets vardag.

Hos oss får barnet en aktiv, trygg och stimulerande dag där leken står i centrum. Vi ser, hör och lyssnar aktivt på varandra, vilket stärker barnens socioemotionella hälsa och välbefinnande. Pedagogerna ser det enskilda barnet och är goda förebilder varje dag i alla situationer. Våra lärmiljöer är utformade så att de inom hälsosamma och trygga ramar främjar barnens allsidiga utveckling. De inspirerar till kreativitet, lek och lärande.

Daghemmet är en plats där barn ska känna sig trygga och delaktiga. Barnen får utveckla sunda levnadsvanor och främja sin allsidiga hälsa med stöd av medvetna och lyhörda vuxna. Vi värdesätter familjernas delaktighet i daghemmets verksamhet. Då ett barn fått en plats inom småbarnspedagogiken får familjen, barnet och pedagogerna en möjlighet att bekanta sig med varandra. Vi erbjuder en mjukstart som kan innehålla ett besök till barnets hem för att bekanta oss med varandra.

Några tyngdpunktsområden i vår verksamhet är att stärka barnens språk och förutsättningar för samspel. Vi rör på oss mångsidigt både inne och ute och värnar om vår omgivning. Vi erbjuder varierande och näringsrik mat som ger energi för dagens aktiviteter. Där det är möjligt, har vi också generationsöverskridande möten mellan barn och äldre.

Folkhälsans verksamhet på daghem och förskolor grundar sig på lagen, på grunderna för planen för småbarnspedagogik och grunderna för förskoleundervisningens läroplan samt på Förenta nationernas konvention om barnens rättigheter.

Låter det som en idealisk plats för din familj? Kolla in våra daghem på www.folkhalsan.fi/daghem.

Handboken

Handboken är uppställd enligt en europeisk modell som Folkhälsan använder inom verksamhetsutvecklingen, den så kallade EFQM-modellen (European Foundation for Quality Management). EFQM är ett kvalitetssäkringssystem som Folkhälsan har använt sedan 2010.

Boken är indelad i tre delar:

Del I Vad Folkhälsan står för

En allmän översikt över Folkhälsans organisation, verksamhetsidé, värden och vision samt Folkhälsans riktlinjer för verksamheten (verksamhetspolicyer).

Del II Handbok för Folkhälsans småbarnspedagogik och förskoleundervisning

En handbok med de övergripande principerna för Folkhälsans förskoleundervisning och småbarnspedagogik. Handboken synliggör Folkhälsans förhållningssätt och kvalitetsmål inom småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen samt fungerar som en informationskanal till vårdnadshavarna och som guide åt pedagogerna.

Del III Verksamheten på vår enhet

I denna lägger varje enhet in det material som är relevant för verksamheten.

Del II

Handbok för Folkhälsans småbarnspedagogik och förskoleundervisning

Folkhälsan har i dag en omfattande produktion av social- och hälsovårdstjänster samt utbildningsverksamhet där småbarnspedagogik och förskoleundervisning utgör en viktig del.

Verksamheten utvecklas genom ett systematiskt utvecklingsarbete, där handböcker för olika verksamheter utgör ett stöd för det dagliga arbetet.

I den här handboken presenteras de gemensamma, övergripande värdena och målen samt det centrala innehållet för verksamheten inom småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen i hela Folkhälsan.

Utgångspunkten för Folkhälsans pedagoger är att arbeta med det friska i fokus, att se möjligheter och ta vara på resurser.

Folkhälsans daghem finns i:

1 Värdegrund, målsättning och verksamhetsplanering – utgångspunkter och riktlinjer för verksamheten på Folkhälsans daghem

1.1 Grunden för verksamheten

Vad är ett hälsofrämjande daghem?

Ett daghem som kontinuerligt arbetar utifrån en strukturerad plan för hälsa och välbefinnande är hälsofrämjande. Både lär- och arbetsmiljön främjar hälsa och livskvalitet. Verksamheten genomsyras av den hälsofrämjande tankeramen och utgår från en gemensam värdegrund. Pedagogernas förhållningssätt grundar sig i en helhetssyn på hälsa och på känsla av sammanhang som uppstår när verksamheten är meningsfull, hanterbar och begriplig. På ett hälsofrämjande daghem är allas delaktighet värdefull. Pedagogerna bekräftar barnet som enskild individ och som en medlem i gruppen. Samarbetet inom daghemmet, med vårdnadshavare samt med mångprofessionella aktörer såsom rådgivning, bibliotek och skolor är viktigt.

1.1.1 Varför hälsofrämjande daghem?

Barn som mår bra lär sig bättre och har ökade förutsättningar att utvecklas till välmående unga och vuxna. Tidiga interventioner och satsningar på barns välbefinnande har långtgående effekter under barnets hela livscykel. Daghemmet som arena når ut till de flesta barn och familjer och kan därför på bred front öka jämlikheten i hälsa. Pedagoger som trivs och mår bra leder till ökad trivsel på arbetsplatsen. Det här minskar på sjukfrånvaro, innebär att personalen inte byts ut lika mycket och främjar goda relationer på daghemmet. Hälsofrämjande är i längden kostnadseffektivt och ger långsiktiga effekter på hälsa på samhällsnivå.

1.2 Verksamhetsplanering

Planeringen av verksamheten med avseende på barnets lärande utgår från att stärka barnets egen förmåga att skapa mening i sin omvärld. Pedagogernas uppgift är alltså att ställa mål för vad barnen ska utveckla en förståelse för, och sedan lyhört ta vara på barnens egna bidrag. Pedagogerna och barnen planerar, genomför och utvärderar verksamheten tillsammans.

Alla daghem och förskolor har en verksamhetsplan som pedagogerna genomför och utvärderar i samråd med barn och vårdnadshavare. Verksamheten inom Folkhälsans småbarnspedagogik och förskoleundervisning planeras utgående från de gemensamma värdena och målen för Folkhälsans daghem samt planen för småbarnspedagogik och förskoleundervisningens läroplan. I enlighet med de nationella grunderna ska den pedagogiska verksamheten förverkligas i samverkan mellan barnen och pedagogerna och i den gemensamma verksamheten. Det betyder att barnens spontana verksamhet, pedagogernas och barnens gemensamma idéer till verksamhet samt verksamhet som planerats av pedagogerna ska komplettera varandra. Planeringen av verksamheten genomförs utgående från pedagogernas kontinuerliga och lyhörda iakttagelser av det som sker i daghemmets verksamhet och vardag. Barnens förutsättningar, intressen och nyfikenhet styr utformandet av verksamheten. Utgångspunkten är barnets egna erfarenheter och uppfattningar, det barnet själv urskiljer. Barnets perspektiv är både ett medel och ett mål, det vill säga både något att utgå från och att utveckla.

Planering av verksamheten omfattar förutom det ovan nämnda kundperspektivet också personal- och ekonomiplanering. Det är viktigt att man i samband med planeringen av verksamheten ser över sina processer, förnyar och förbättrar dem vid behov.

1.3 Värdegrund för verksamheten

De centrala värdena för Folkhälsan är kompetens, omsorg och engagemang. De utgör basen för resten av värdegrunden. Byggstenar i värdegrunden är trygghet och relationer, delaktighet och samverkan, jämlikhet och respekt, glädje och uppmuntran samt hållbarhet och ansvar. Vi har en öppen och respektfull inställning till mångfalden av familjer och vår verksamhet genomsyras av ett språkmedvetet förhållningssätt. Inom verksamheten uppmärksammar vi finlandssvenska traditioner och kultur på finlandssvenska.

Hållbarhet och ansvar

Vi handleder barnen att agera ansvarsfullt gentemot sig själva, andra och miljön.

Vi vägleder barnen att göra val som överensstämmer med hållbar livsstil och förmedlar en positiv syn på framtiden.

GLÄDJE OCH UPPMUNTRAN

Vi betonar barnens styrkor och möjligheter samt stärker barnens självkänsla och självtillit. Vi utgår från barnets förutsättningar och förmåga. Vi beaktar barnens bidrag på ett konkret sätt och skapar en tillitsfull atmosfär för lustfyllt lärande och lek, där nyfikenhet och barnets intresse är i fokus.

JÄMLIKHET OCH RESPEKT

Vi skapar medvetet en atmosfär som respekterar mångfald. Vi utvecklar vårt förhållningssätt så att barnen får samma förutsättningar och möjligheter. Vi handleder barnen att utveckla en positiv inställning till jämlikhet, att förhålla sig till varandra på ett respektfullt sätt och att reflektera över sina egna värderingar och attityder.

DELAKTIGHET OCH SAMVERKAN

Vi månar om att alla, både barn och vuxna, känner sig inkluderade och delaktiga, och får uppleva sig höra till svenskspråkiga sammanhang. Samarbetet med vårdnadshavarna innebär öppenhet och tankeutbyte om verksamhetens innehåll och det egna barnet.

TRYGGHET OCH RELATIONER

Vi skapar gemensamt en fysiskt, psykiskt och socialt trygg miljö där varje barn får känna att hen duger så som hen är. Kvaliteten på relationerna på daghemmet är grogrund för barnets hälsa och välbefinnande.

ENGAGEMANG, OMSORG, KOMPETENS

Kompetens, engagemang och omsorg är de grundläggande värdena för all verksamhet på Folkhälsan.

Hållbarhet och ansvar:

- med fokus på mig själv, för andra och för miljön
- hållbar livsstil med allt vad det innebär av goda levnadsvanor och val i livet
- ansvar för våra medmänniskor, bl.a. att stå upp för varandra
- respekt för miljön, att lära i och om miljön, i tanke och praktisk handling.

Vi handleder medvetet barnen att handla ansvarsfullt gentemot sig själva, andra och miljön. Vi involverar barnen konkret i goda levnadsvanor och handleder dem att göra val som överensstämmer med hållbar livsstil. Vi hjälper barnen att värna om sin hälsa och sitt välbefinnande. Likaså hjälper vi barnen att enligt egna förutsättningar ta ansvar för sig själva och att gradvis bli mer självständiga. Vi ger barnen möjlighet att lära sig respektera miljön genom att tillsammans vistas i naturen och lära sig om miljön. I samtal och verksamhet med barnen har vi ett lösningsfokuserat förhållningssätt och förmedlar en positiv syn på framtiden.

Glädje och uppmuntran:

- att se resurser, styrkor och möjligheter
- att bekräfta
- lek och lekfullhet
- lärande, det lustfyllda lärandet
- nyfikenhet, intresse
- självförtroende.

I verksamheten lägger vi tonvikten på barnens styrkor och möjligheter. Vi synliggör och tar tillvara barnens resurser, deras erfarenheter och förutsättningar. Vi ser, hör och beaktar barnens bidrag och åsikter på ett konkret sätt, så att barnen uppfattar det. Vi skapar en tillitsfull atmosfär för lustfyllt lärande och lek där nyfikenhet och barnens intresse är i fokus. Vår tanke är att stärka barnens självkänsla och självtillit samtidigt som vi medvetet utmanar barnen att lära sig och utvecklas genom uppmuntrande respons. Barnen ska få märka att de kan och lär sig, och de ska få glädjas över sitt lärande. Vi värdesätter och skapar förutsättningar för barnens fria lek och använder medvetet leken också som pedagogiskt verktyg.

Jämlikhet och respekt:

- barns rättigheter
- mångfald
- jämställdhet/likabehandling och normmedvetenhet
- rättvisa
- tillgänglighet
- känslor: att känna igen, bekräfta och hantera dem.

Vår verksamhet bygger på principen om respekten för livet och för de mänskliga rättigheterna. Vi är medvetna om och beaktar barnens rättigheter. Vi handlar alltid utgående från samhällets demokratiska värderingar såsom likvärdighet och jämlikhet. Vi skapar medvetet en atmosfär som respekterar mångfald och stöder barnen att utveckla en positiv inställning till denna. Vi handleder barnen att förhålla sig till varandra på ett respektfullt sätt i alla sammanhang i daghemmets verksamhet och vardag. Vi ger alla barn möjligheter att delta i verksamheten på sin egen nivå. Vi erbjuder barnen möjlighet att lära sig lyssna, identifiera och förstå olika synsätt samt att reflektera över sina egna värderingar och attityder.

Delaktighet och samverkan:

- olika aspekter: barn, pedagoger, vårdnadshavare, närmiljö
- barnets perspektiv och allt vad det innebär
- hanterbarhet
- samskapande
- finlandssvensk kultur
- svenska språket och flerspråkighet.

Vi månar om att alla känner sig inkluderade och delaktiga i daghemmets och förskolans verksamhet, såväl barnen som pedagogerna och vårdnadshavarna. Vi tar

medvetet barnens perspektiv i vardag och ledd verksamhet. Vi uppmuntrar barnen att ta egna initiativ och visar barnen på deras möjligheter att delta och påverka. Vi bekräftar barnen och anpassar vårt sätt att språka och samspela till enskilda barn. Vi bejakar barnens alla språk och stärker medvetet barnens svenska. Vi månar om att barnen får känna att de ingår i svenskspråkiga sammanhang både i daghemmets vardag, i leken och under finlandssvenska högtider. Vi planerar, genomför och utvärderar verksamheten tillsammans med pedagogerna och barnen. Samarbetet med vårdnadshavarna innebär både information och tankeutbyte om verksamhetens innehåll och det egna barnets välbefinnande och utveckling. Vårdnadshavarna har också konkret en möjlighet att ta del av verksamheten genom planerade möten och spontant under daghemmets vardag. Varje barn ska få känna att den egna familjen är värdefull.

Trygghet och relationer:

- mänskliga relationer och lärmiljöerna
- barnets och barndomens egenvärde
- rutiner och struktur
- öppenhet och information
- begriplighet
- självkänsla.

All verksamhet utgår från att kvaliteten på relationerna mellan barn och vuxen, barnen sinsemellan och de vuxna emellan är grogrund för barnens hälsa, utveckling, lärande och välbefinnande. Vi skapar gemensamt en fysiskt, psykiskt och socialt trygg miljö, där de genomgående förutsättningarna är hanterbarhet, begriplighet och meningsfullhet. Lärmiljöerna blir inspirerande och trygga när vi lyssnar på barnens intressen, beaktar deras behov och regelbundet omformar och varierar miljöerna. Tanken om barnets och barndomens egenvärde genomsyrar verksamheten. Varje barn har rätt till en trygg barndom och varje barn duger så som hen är. Vi visar barnen att vi förstår och respekterar dem och handleder dem medvetet i att hantera konflikter och känslor.

1.4 Dokument som Folkhälsans verksamhet grundar sig på

Finland ratificerade **FN:s barnkonvention** år 1991. Det betyder att den då blev juridiskt bindande hos oss. Konventionens 54 artiklar framhäver alla barns lika värde och vuxnas plikt att i alla sammanhang utgå från det som är bäst för det enskilda barnet. Konventionen formulerar barnens grundläggande rättigheter. De centrala rättigheterna är barnens rätt till god fysisk, psykisk och social hälsa samt rätten till att uttrycka sina åsikter och få sina åsikter beaktade av de vuxna.

- <http://lapsiasia.fi/sv/lapsen-oikeudet/>

I lagen om småbarnspedagogik (2018) föreskrivs om barns rätt till småbarnspedagogik. Lagen om småbarnspedagogik tillämpas på småbarnspedagogik som ordnas av en kommun, samkommun samt någon annan serviceproducent och ges vid daghem, i familjedagvård eller som övrig småbarnspedagogik.

- <https://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/2018/20180540>

De nya **Grunderna för planen för småbarnspedagogik (2022)** är en nationell föreskrift. Det betyder att pedagogerna inom småbarnspedagogiken förbinder sig att följa lagen om småbarnspedagogik och den värdegrund, de mål och det innehåll för verksamheten som finns formulerade i Grunderna för planen för småbarnspedagogik. I grunderna utgör målen som definieras i lagen samt skyldigheten att ta hänsyn till barnets bästa vid planeringen och genomförandet av småbarnspedagogiken grunden för verksamheten. Småbarnspedagogik handlar genomgående om målinriktad, systematisk verksamhet som stöder barnets välbefinnande, utveckling och lärande.

I **lagen om grundläggande utbildning** (1998) föreskrivs om förskoleundervisningen. Enligt lagen (26 §) ska barnen året innan läroplikten börjar delta i förskoleundervisning eller annan verksamhet där målen för förskoleundervisningen uppnås.

- <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1998/19980628>

Enligt **Grunderna för förskoleundervisningens läroplan (2014)** är förskoleundervisningens centrala uppdrag att främja barnets förutsättningar att växa, utvecklas och lära sig. Målet för förskoleundervisningen är enligt lagen att som en del av småbarnspedagogik förbättra barnens inlärningsförutsättningar.

Småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen ska med tanke på barnets utveckling och lärande bilda en logiskt framskridande helhet som lägger grund för ett livslångt lärande.

I grunderna åläggs anordnarna av småbarnspedagogik och förskoleundervisning att utarbeta lokala planer utgående från de nationella grunderna. Den här skyldigheten gäller också övrig småbarnspedagogik och förskoleundervisning som kommunen köper, samt privat verksamhet. Alla Folkhälsans daghem och förskolor förbinder sig således till att utgå från och följa de nationella grunderna för småbarnspedagogik och förskoleundervisning samt de kommunala planerna för verksamheten.

Vi vill med vår arbetsinsats inom småbarnspedagogiken delta i arbetet för den nationella barnstrategin 2040 genom att vara med och skapa ett barn- och familjevänligt samhälle enligt de mål som gäller de mänskliga relationerna i barnets omgivning. Viktiga delområden i nationella barnstrategin är människorelationer, lärande, delaktighet, trygghet och hälsa. De här aspekterna gör sig gällande även i denna handbok. Barnen har rätt till obruten, sund, balanserad uppväxt och utveckling. Genom ett aktivt samarbete med vårdnadshavarna är vårt mål att säkerställa det här. Budskapet skall vara att ha värderingar som ställer barnet främst.

Läs mera här: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161560>

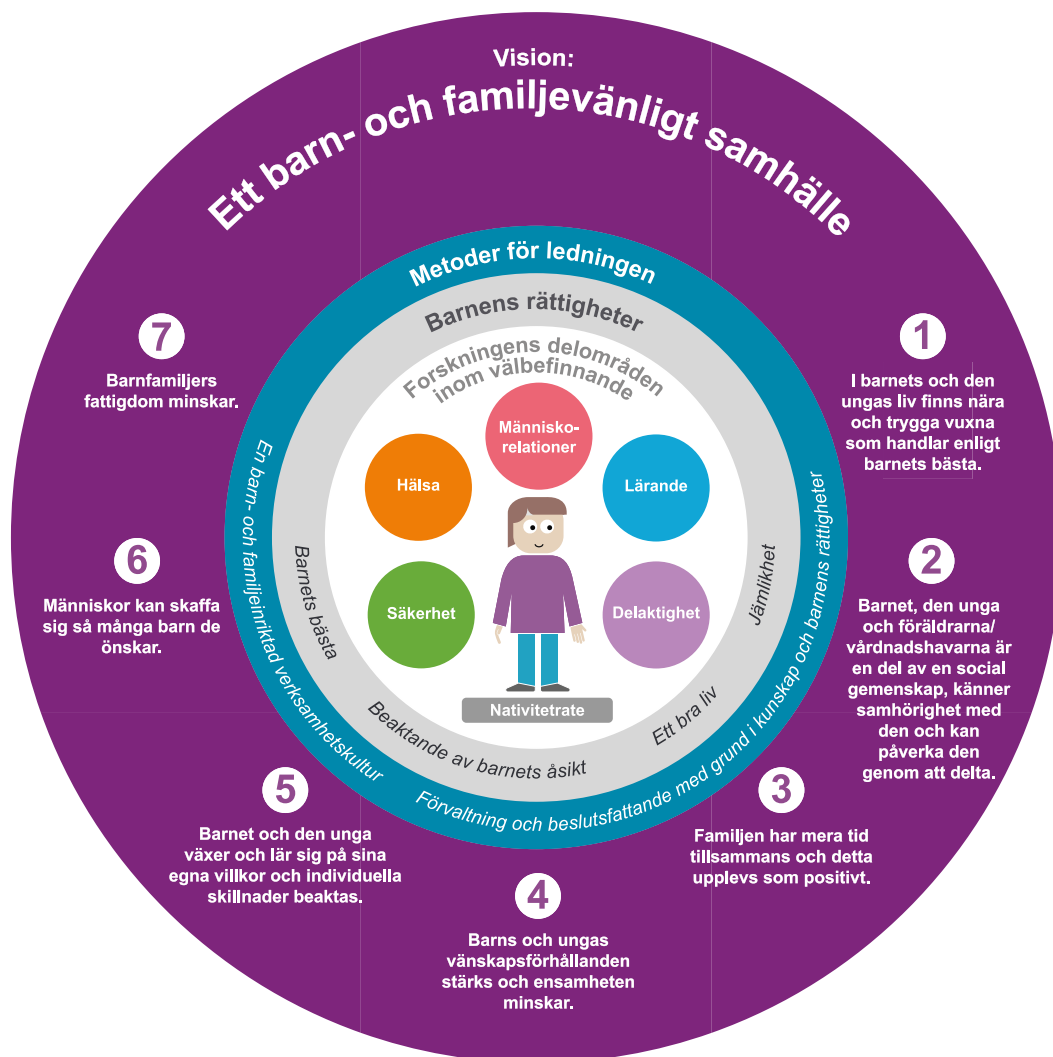

Bild från rapporten *Barnets tid. Arbetet för en nationell barnstrategi 2040*

1.5 Den pedagogiska målsättningen

Vi vill lägga grunden för ett livslångt lärande genom att väcka barnets nyfikenhet och kreativitet. Vi utvecklar vårt arbete genom att ta del av ny kunskap inom småbarns- och utvecklingspsykologi och anpassar den till vår egen vardag med barnen.

Daghemmet är en del av barnets livsmiljö och en socialt, psykiskt och fysiskt trygg livsmiljö formas av nära och stabila vuxen- och kamratförhållanden.

Ett aktivt barn är intresserat, nyfiskt och vill lära sig. Vår uppgift är att handleda barnen och vara lyhörda och beakta barnens intressen och erfarenheter.

Vi utgår från att barnen själva är aktiva i sitt lärande och från den grund barnen står på. Vi beaktar och värdesätter individuella olikheter. Lärandet utgår från barnens verklighet och barnens egna kunskaper och erfarenheter. Vårt arbetssätt är barncentrerat och bygger på en helhetsbetonad kunskapssyn. Det är viktigt att ge barnen sammanhang och förståelse för vad de lär sig.

1.6 De allmänna målen för Folkhälsans småbarnspedagogik och förskoleundervisning

Blomstrande, nyfikna barn är vårt mål. Alla barn ges möjlighet att växa upp under goda omständigheter, vi ska värna om alla människors lika värde och ge barnen goda förutsättningar för en god hälsa på lika villkor. Vårt mål är att varje barn får den bästa starten inför det livslånga lärandet. Med goda omständigheter menas att barnen blir sedda, hörda och bekräftade av pedagoger som verkligen bryr sig om barnen, tar barnens perspektiv och ger barnen möjlighet till att vara delaktiga i det dagliga livet på daghemmet. Vi har sensitivitet, tid och professionalitet att värna om de viktigaste åren i barnens liv.

Vårdnadshavarna bemöter vi respektfullt och lyhört samt värdesätter mångfalden inom dem.

Miljön ska locka till lek och lärande. Vi har en atmosfär som lockar till samtal med varandra där man gärna lyssnar och möts samt skapar goda relationer. Alla ska känna att de är en del av sammanhanget.

Folkhälsans småbarnspedagogik baserar sig på de allmänna principerna i FN:s konvention om barnets rättigheter, nationell lagstiftning samt nationella grunder för läroplanerna.

1.6.1 Syftet med småbarnspedagogiken som avses i lagen om småbarnspedagogik 540/2018 är att:

- 1) hos varje barn främja en helhetsmässig uppväxt, utveckling, hälsa och ett helhetsmässigt välbefinnande i enlighet med barnets ålder och utveckling
- 2) stödja barnets förutsättningar för lärande och främja livslångt lärande och uppfyllandet av utbildningsmässig jämlikhet i enlighet med inkluderande principer
- 3) ordna mångsidig pedagogisk verksamhet med utgångspunkt i barns lek, rörelse, konst och kulturtradition samt ge barnet möjligheter till positiva upplevelser av lärande
- 4) säkerställa en småbarnspedagogisk miljö som är utvecklande, främjar inläring och är hälsosam och trygg
- 5) trygga ett verksamhets sätt som respekterar barnet och så bestående förhållanden som möjligt för växelverkan mellan barnet och pedagogerna inom småbarnspedagogiken
- 6) erbjuda alla barn likvärdiga möjligheter till småbarnspedagogik, främja jämställdhet mellan könen samt ge färdigheter att förstå och respektera den allmänna kulturtraditionen samt vars och ens språkliga, kulturella, religiösa och livsåskådningsmässiga bakgrund
- 7) identifiera barnets individuella behov av stöd och, när det uppkommit behov av stöd, organisera ett ändamålsenligt stöd inom småbarnspedagogiken, vid behov i form av mångprofessionellt samarbete

- 8) utveckla barnets förmåga till samarbete och växelverkan, främja barnets förmåga att delta i kamratgruppen samt vägleda barnet mot ett etiskt ansvarstagande och hållbart handlings sätt, respekt för andra människor och samhällsmedlemskap
- 9) säkerställa barnets möjligheter att få delta i och påverka sådana angelägenheter som berör barnet självt
- 10) i samverkan med barnet och dess föräldrar eller andra vårdnadshavare främja en harmonisk utveckling hos barnet och dess holistiska välbefinnande samt stödja barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare i fostringsarbetet.

2 Medarbetare

2.1 För dig som jobbar på vårt daghem

Du jobbar i ett hälsofrämjande daghem och det betyder att du verkar tillsammans med barnen, kollegerna och vårdnadshavarna för din egen och andras hälsa och livskvalitet.

Din motivation och yrkeskunskap och ditt välbefinnande är viktiga förutsättningar för att småbarnspedagogiken ska hålla hög kvalitet. Vi vill på Folkhälsan satsa på utbildning, fortbildning och pedagogernas välmående för att kunna stöda dig i ditt arbete. Vi erbjuder dig också lyssnande, närvarande och coachande ledarskap med tillit. Därtill hjälper den här handboken dig att utveckla arbetet med barnen samt ger dig information om vår hälsofrämjande verksamhet.

Vi förväntar oss av dig som arbetar på Folkhälsans daghem att:

- du finns till för barnen
- du förstår att barnen har rätt att få sin röst hörd
- du gör barnen delaktiga i beslut som rör dem och verksamheten
- du bekräftar barnen och ser det positiva i varje barn
- du skapar medvetet en positiv atmosfär
- du bemöter alla sensitivt och respektfullt
- du bekantar dig med dokument som styr verksamheten och processer samt tar dem till dig
- du håller dig uppdaterad gällande den informationen som delas ut på enheten
- du är en del av det mångprofessionella arbetslaget och ni gör årligen ett teamavtal för att uppnå uppställda mål
- du ger positiv respons till barnen och arbetskamraterna och tar upp utvecklingsfrågor på ett uppbyggande sätt.

2.1.1 Välkommen på jobb – introduktion till en ny arbetsplats

Under de första arbetsdagarna skapas en god grund för en fungerande och respektfull arbetsrelation, som ger förutsättningar till att utvecklas efter hand. En effektiv och professionell introduktion är betydelsefull också för att du ska känna dig varmt välkommen. Under introduktionen får du ta till dig arbetsplatsens värden, kultur, gemensamma förfaringssätt och engagemang. Samtidigt välkomnar vi dina nya förslag och tankar. Vårt daghem har en egen introduktionsplan som du får ta del av under den första arbetsveckan.

Du behöver visa upp straffregisterutdrag enligt lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn (504/2002) och lämna in intyg över hygienpass om du arbetar med eller hanterar förpackade, lättfördärliga livsmedel.

Vid anställningen skriver du under tystnadsplikten enligt verksamhetens krav och varje anställd som har tillgång till en Folkhälsan-mobiltelefon, -lärplatta eller -dator undertecknar ett avtal om användarvillkor för Folkhälsans IT-resurser. Genom att delta i en webbaserad GDPR-kurs lär du dig grunderna i hur personuppgifter hanteras.

2.2 Utveckling och stöd till dig som medarbetare

Under arbetsåret möts din förman och du för att gemensamt fundera över och diskutera verksamheten och ditt välbefinnande. Avsikten är att gå igenom arbetssituationen, arbetsuppgifterna, förväntningar, önskemål och utmaningar. Ni diskuterar mål och förverkligande inom småbarnspedagogiken, ställer nya mål för kommande år samt kommer överens om önskad kompetenshöjning. Du har också möjlighet att ge förmanen respons på utveckling av ledarskap och verksamhet. Samtalet dokumenteras och sparas.

Utbildning och fortbildning är viktiga instrument för att vår verksamhet kvalitativt utvecklas och uppfyller de förväntningar som våra barn, familjer och vi på Folkhälsan har. Också de kommuner som vi producerar tjänsten åt förväntar sig ett framåtsträvande förhållningssätt och tidsenlig kompetens av våra medarbetare. Varje anställd deltar regelbundet i utbildning, och som bilaga till verksamhetsplanen görs en

fortbildningsplan upp. I planen kan också ingå stöd i arbetet och arbetshandledning samt konsultation av olika sakkunniga inom Folkhälsan. Förmansutbildning anordnas regelbundet under verksamhetsåret och enhetschefen deltar också under året i t.ex. av myndigheter anordnade utbildningar och informationstillfällen.

2.3 Om arbetsgemenskap och ledarskap

Inom arbetsgemenskapen finns strategier som styr vårt arbete. Utöver strategier behövs arbetsfördelning, system, arbetssätt, organisationsstrukturer och en professionell kompetens för att styra och utveckla arbetet och leda verksamheten framåt. Hur arbetet görs bestäms av samspelet människor emellan, interna drivkrafter, värderingar och attityder men också på vilket sätt vi löser olika problem. Vi blir motiverade i en arbetsgemenskap som genomsyras av glädje, en gemensam anda, ett öppet sinne och där man har rätt att göra både experiment och misslyckanden. Självledarskap är viktigt; försök se saker i ett konstruktivt ljus, känn dina egna utvecklingsmål, tänk på dina känslor och hur du förvaltar dem. Att fungera som rollmodell är speciellt viktigt. Ta hand, som anställd och förman, om dig själv och glöm inte att påminna dig själv om hur bra jobb du gör. Att hålla pauser på jobbet är nödvändigt, annars löper inte tankegången och inga nya idéer ser dagens ljus.

Ett närvarande ledarskap är här och nu. Varje möte är unikt och förtroendet byggs upp varje gång. Olika händelser löses alltid i vardagen, att förstå olika perspektiv hjälper och en positiv ödmjukhet går inte obemärkt förbi.

Positiv respons, respons överlag och tack är en naturlig del av vardagen. En förmåga att leda, kompetens, värderingar, motivation, personlighet, kommunikation, makt och strategiskt tänkande är en del av ledarskapet. Interaktioner människor emellan skapar å sin sida en kultur där de värderingar, normer och perceptioner som är typiska för arbetsgemenskapen styr handlingssättet antingen medvetet eller omedvetet. Den organisationskultur man skapat påverkar ledarskapets framgång och utveckling.

Inom småbarnspedagogiken har ledarskapet utvecklats i riktning mot ett betjärande ledarskap, vilket inte är en förvaltningsteknik eller en modell utan snarare ett sätt att leva på och bemöta människor. Med en hjälpsamt attityd främjar ledaren förverkligandet av den grundläggande uppgiften inom arbetsgemenskapen.

En viktig del av ledarskapet är att skapa en kultur och strukturer som främjar ansvarstagande, kreativitet och delaktighet. Ledaren värnar om sina anställdas intressen och värdesätter dem, är lyhörd och bygger upp en känsla av samhörighet. Hen leder en gemensam vision och gemensamma mål och erbjuder möjligheter till lärande och tillväxt. Ledarskap visar på trovärdighet genom att ta ansvar, genom att lära av andra och genom att uppvisa integritet och förtroende. Ett gott ledarskap förstärker den pedagogiska kvaliteten och har en betydande inverkan på verksamhetskulturen inom småbarnspedagogiken. En välmående personal är den viktigaste tillgången för en kvalitativ småbarnspedagogik. Förutom personalens välbefinnande har verksamhetskulturen en betydande inverkan på främjandet av barns hälsa och välbefinnande. Ju mer man synliggör – både i tal och i handling – mänskliga värden, den grundläggande uppgiften samt personalens välbefinnande, desto starkare tolkar personalen sig som värdefulla för arbetsgemenskapen och känner därmed att de gör ett meningsfullt arbete. Vi fokuserar på att ge stöd för ledarskapet i vår organisation.

3 Samarbete

Målet med samarbete är att småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen bildar en logisk kontinuitet som stöder barnets utveckling och lärande på ett sunt och tryggt sätt. Samarbetet ska säkerställa kvaliteten och stärka barnens och vårdnadshavarnas delaktighet.

3.1 Samarbete med vårdnadshavarna

Samarbetet med vårdnadshavarna har en central betydelse och grunden läggs vid den första kontakten med familjen. Samarbetet ska bygga på förtroende, jämlik kommunikation och ömsesidig respekt. Samarbetet förverkligas genom delaktighet i planering, verksamhet och utvärdering och syns bl.a. i dagliga diskussioner, veckoplanering, månadsbrev, föräldramöten samt utvecklings- och utvärderingssamtal. Trygg start inom småbarnspedagogiken med delar av barnaögon-modellen (se mera [här](#)) främjar familjens delaktighet i frågor som gäller det egna barnet.

Vårdnadshavare som konkret tas med i daghemmets verksamhet och som får uppleva att familjens tankar och angelägenheter beaktas känner sig delaktiga. Vårdnadshavarnas känsla av samhörighet och gemenskap har en positiv inverkan på barnens välbefinnande och stärker också barnens och föräldrarnas relation. Av de här orsakerna är det värdefullt att genast från början skapa en känsla av samhörighet mellan pedagoger och vårdnadshavare. Utgångspunkten för ett gott samarbete är pedagoger som tillsammans medvetet skapar ett gemensamt förhållningssätt till samarbetet med vårdnadshavarna. Ett uttalat förhållningssätt och gemensamma metoder i samarbetet med vårdnadshavarna inger trygghet både hos vårdnadshavare och hos barn.

3.2 Samarbete kring barnets utveckling och lärande

Alla barn har rätt att bli sedda och accepterade som den person de är med sina styrkor och utmaningar. Vi ger pedagogiskt, strukturellt eller vårdinriktat stöd för att alla barn ska få förutsättningen att utvecklas gynnsamt. Enligt lagen om småbarnspedagogik ska vi inom småbarnspedagogiken identifiera barnets behov av stöd. Stödet ska ges genast då behovet har framkommit. Stödet ges på tre olika nivåer: allmänt, intensifierat och särskilt stöd. För stödet behövs ingen medicinsk diagnos. Stödet kan vara tillfälligt under en kort tid eller omfattande och regelbundet. Vi antecknar stödåtgärderna i barnets plan för småbarnspedagogik och här antecknas även hur stödet och ansvarsfördelningen ska göras. Vi utvärderar stödet och planen granskas minst en gång per år.

Vi samarbetar med barnet, vårdnadshavaren och övriga sakkunniga i barnets nätverk (t.ex. terapeuter) för att identifiera, planera och genomföra barnets behov av stöd.

Inom Folkhälsan arbetar två speciallärare inom småbarnspedagogiken, den ena i Helsingforsregionen och den andra i Åboregionen. De ses som en naturlig del av barnets nätverk och finns med i processen då barnets behov av stöd kartläggs, genomförs och utvärderas.

På Folkhälsans mottagningar för barn, unga och familjer i Helsingfors och Åboland finns lågtröskelmottagning. Vårdnadshavare som har oro för sitt barn kan boka tid till ett gratis Första möte där de tillsammans med en psykolog eller terapeut får diskutera sina frågor.

3.3 Mångprofessionellt samarbete

Inom småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen samarbetar vi med personalen inom barnskyddet, specialpedagogiken, barnrådgivningen samt med andra aktörer inom hälsovården och socialvården.

3.4 Samarbetet med kommunerna

Vid servicesedelavtal med kommuner uppfyller Folkhälsan såväl kommunernas som sina egna kvalitetskrav. Folkhälsan eftersträvar ett gott samarbete med köparna av tjänster inom småbarnspedagogiken.

3.5 Samarbetet mellan Folkhälsans daghem

Samarbetet mellan Folkhälsans daghem inbegriper följande punkter:

- gemensam hälsofrämjande strategi
- kvalitetssäkring och egenkontrollplaner
- personalens välbefinnande och utbildning, utbildning i ledarskap
- respons och utveckling av verksamheten
- denna handbok
- lärarhandboken.

Samarbetet mellan Folkhälsans daghem är viktigt, bland annat för att hålla en gemensam riktlinje när det gäller hälsofrämjande processer, egenkontrollplaner, kvalitetssäkring och utvärdering. Vi ordnar gemensamma pedagogiska kvällar, utbildningar och andra evenemang där vi får träffa varandra. Stöter man på komplexa situationer är det bra att komma ihåg att det finns andra Folkhälsan-pedagoger som kan hjälpa och stöda. Enheterna uppmuntras också till att dela med sig av idéer som visat sig vara lyckade på olika vis.

3.6 Övriga samarbetspartner

För att skapa mångsidiga lärmiljöer som stöder verksamhetens mål samarbetar vi med aktörer inom undervisning, idrott, bibliotek och kultur. Vi söker också aktivt andra aktörer i närmiljön för att bredda barnens erfarenheter.

4 Verksamhetsformer och -processer

I det här avsnittet vill vi lyfta fram de innehåll som specifikt genomsyrar verksamheten på Folkhälsans daghem och förskolor. Innehållen grundar sig på Folkhälsans värdegrund och principer för verksamheten.

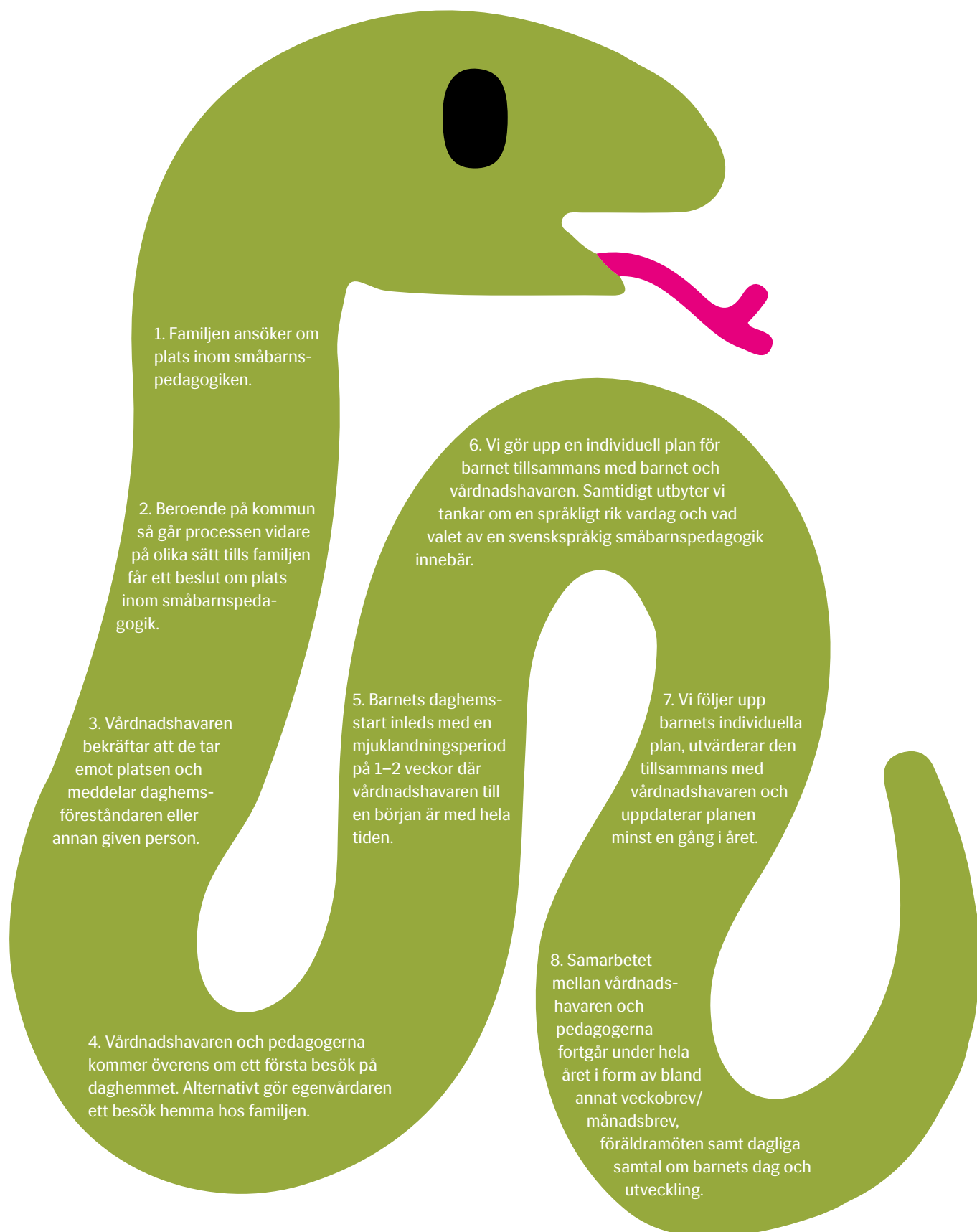
4.1 Hälsöfrämjande förhållningssätt och arbetsmetoder

Vi jobbar på ett hälsöfrämjande daghem. Det innebär att vi tillsammans med våra kolleger ansvarar för att upprätthålla, följa upp och vidareutveckla det hälsöfrämjande förhållningssättet och arbetsmetoderna i verksamheten.

1. Vi behöver tillsammans reflektera kring och formulera vad hälsöfrämjande på vårt daghem betyder. Fundera på hur det konkret syns i vardagen med barnen och i ert arbetsteam. Det man kommer fram till skrivs också in i verksamhetsplanen för varje läsår.
2. Vi gör vårdnadshavarna delaktiga i det hälsöfrämjande förhållningssättet och arbetet genom att lyfta fram det och diskutera det på föräldramöten och i dagliga möten med vårdnadshavarna. Vi delger vårdnadshavarna också de dokument som belyser det hälsöfrämjande arbetssättet. Håll information om daghemmets hälsöfrämjande förhållningssätt och arbete synligt för vårdnadshavarna.
3. Vi ger den nyanställda medarbetaren grundlig handledning i vad det hälsöfrämjande förhållningssättet på vårt daghem medför. Den nyanställda tar del av de centrala verksamhetsprinciperna för ett hälsöfrämjande daghem och vi reflekterar tillsammans med den nyanställda kring frågor som berör dessa principer. Vi går också tillsammans igenom de dokument som beskriver det hälsöfrämjande arbetet och verksamheten:
 - a. Folkhälsans handbok för småbarnspedagogik
 - b. Daghemmets verksamhetsplan
4. Vi samarbetar regelbundet med sakkunniga på Folkhälsans förbund.

4.2 Ansökning och introduktion vid Folkhälsans daghem

En trygg och välfungerande småbarnspedagogik bygger på ett gott samarbete mellan daghemmet och familjen. Samarbetet inleds då vårdnadshavaren ansöker om daghemsplats och fortsätter under hela daghemstiden.

Ansökning och barnets introduktion i daghemmet

4.3 Material för ett hälsofrämjande daghem

[Kocka på](#)
[Smakskola och Gimme5](#)

[Lilla Chilla](#)
[Hoppa på!](#)
[Miniröris](#)

[Skogsmulle](#)
[Grön Flagg](#)
[Hitta Vilse](#)

[Kompiskonst](#)
[Jag och vi](#)
[Stegen](#)
[Start](#)
[Jämställt på dagis](#)

[Språkstimulerande](#)
[material](#)
[Bilder och tecken som](#)
[stöd/AKK](#)

[FHille](#)
[- att leka och lära](#)
[tillsammans, god skolstart](#)

[Mediefostran, digital](#)
[inlärningsmiljö](#)

[Lekdatabasen](#)

Rutorna ovan är olika verktyg som används inom ramen för den hälsofrämjande verksamheten. Genom att klicka på länkarna kommer ni till sidor med material som ni kan använda i daghemmets hälsofrämjande verksamhet.

4.4 Lek och lärande

I leken skapar barnet mening och fungerar på ett betydelsefullt sätt. Det betyder att barnen, då de leker, är aktiva, nyfikna och intresserade. Det finns en lust och en iver i leken. Därför hänger lek och lärande ihop. I en lustfylld, nyfiken, intressant och aktiv atmosfär tar barnen till sig och lär sig om sig själva och om sin omvärld. Leken är ett forum där fiktion och verklighet samt barnets inre och yttre värld möts och bearbetas. Därför är leken barnets viktigaste kunskapsform.

Leken utgör en central del av barnkulturen och har ett egenvärde eftersom leken är ett typiskt sätt för barnen att vara på. I leken skapar barnet förståelse för sin omvärld utgående från sina erfarenheter. I leken får barnet möjlighet att mångsidigt utvecklas och i leken lär barnen av varandra. Barnen utvecklar i leken en känsla för delaktighet, de utövar inflytande samt påverkar och utnyttjar sin kommunikativa kompetens. I allt detta fungerar språket som medel. Språkets och samspelets andel i leken är central. Av de här orsakerna är leken den centrala i den småbarnspedagogiska verksamheten där barn och pedagoger lär sig med och av varandra och ges möjlighet att känna glädje i att leka, göra och uppleva tillsammans.

Genom medvetna val och prioriteringar i verksamheten samt insikt i barnens vardag och erfarenheter skapar vi för barnet trygga, inbjudande och mångsidiga lärmiljöer. Tillsammans med barnen planerar och utformar vi lär- och lekmiljöerna så att de ger utrymme för fantasi, inlevelse, experiment och utvecklandet av sociala kontakter (social kompetens). Barnen får så här möjligheter att pröva på olika slags lekar som utforskar omgivningen och främjar barnets utveckling, lärande, välbefinnande, kreativitet och känsla av delaktighet. I praktiken innebär det att vi erbjuder barnen gemensamma upplevelser, erfarenheter och material att utgå från och bygga vidare på

i leken. Det innebär också att vi skapar ramar för samspelet i leken genom att ge leken tid och utrymme samt genom att hålla fast vid nödvändiga samspelsregler. Vi ska visa leken respekt genom att inte i onödan avbryta och störa leken, utan bistå och bevara den.

4.4.1 Pedagogens roll

Vårt förhållningssätt till leken är avgörande för hur utvecklad leken och lärandet i den blir. Vi behöver iaktta, stöda och handleda barnets lek på ett ändamålsenligt sätt. Vid behov använder vi oss av bildstöd för att ge alla barn en lika möjlighet att delta i leken. Vi ser också till att lekmiljön och lekmaterial är tillgängliga för alla barn.

Vår medvetna närvaro stärker och utvecklar språket och samspelet mellan barnen och förebygger konfliktsituationer samt skapar en positiv och trygg atmosfär. När vi är konkret till hands kan vi handleda barnen i lekens koder och ingripa vid behov. Genom att vi lyhört följer med barnens lek får vi därtill värdefull information om lekarnas innehåll. Det här kan vi ta tillvara i verksamheten och i vårt samspel med barnen.

Vår roll är alltså att vara aktivt närvarande i leken och vi behöver insikt i på vilka olika sätt vi påverkar barnens lek. Vi behöver förstå att styra antingen a) indirekt genom att ordna förutsättningar för lek, b) direkt, utifrån, genom att ingripa i leken eller c) direkt, inifrån, genom att själv delta i leken. Vi behöver ständigt vara tillgängliga för barnen.

Förutom att barnen får förutsättningar för den så kallade fria leken behöver vi medvetet använda leken också som ett pedagogiskt redskap i verksamheten. I en stämning av lustfyllt lekande skapas en grogrund för lekande och lärande. Uppdraget för oss blir därför att framkalla en lagom utmanande och inspirerande stämning som lockar barnen till nyfikenhet och lekfullhet. Samtidigt behöver vi medvetet ringa in lektunden för att rikta barnens uppmärksamhet mot det som de ska lära sig. Så här skapas förutsättningar för en verksamhet där vi strävar mot uppställda mål för barnens lärande samtidigt som vi tar vara på barnens bidrag och utgår från barnens perspektiv.

Leken kräver med andra ord – och har rätt till – tid, utrymme, lugn och ro samt lämpliga leksaker och material tillgängliga för barnen. Vi är lektillgängliga för barnen, leken får synas och höras, vi ger lekande barn och vuxna lekro.

”Tillräckligt med lektid ger glada, aktiva, lugna och koncentrerade barn. Vi vill ju ha barn som är fulla av liv och är lyckliga, i daghem med unika lekplatser”
– Maria på Folkhälsans daghem Kastanjen

4.5 Hållbar utveckling, global fostran och mångkulturell vardag

Hållbar utveckling har en ekologisk, ekonomisk och social dimension, samt en moralisk aspekt som betonar individens ansvar och delaktighet. Här ingår både en hållbar fysisk miljö och en hållbar social miljö. Hållbar utveckling handlar om rättigheter och rättvisa, jämlikhet och jämställdhet, respekt och solidaritet. Det är vad som krävs för att upprätthålla ett rättvist samhälle och en rättvis värld där alla människor får tillgång till de resurser vi har att fördela.

Att lyfta fram hållbar utveckling i daghemmet sätter diskussionen om det hållbara samhället på sin spets. Vad menas med det? Menar vi hållbart från dag till dag för den här lilla gruppen? Eller tror vi oss kunna lägga barnens första grundplåt till insikt om att mitt liv faktiskt har betydelse även för andras liv, och för de liv som kommer sedan? Det har mycket med daghemmets pedagogers ansvar att göra. Deras arbete är oerhört viktigt.

Daghemmets barnsyn, kunskapssyn och helhetssyn på lärande är en resurs i arbetet för en hållbar utveckling. Pedagogerna behöver ha kompetensen att inte betrakta kunskap som bitar och fragment, utan som helheter som har en mening för den som utvecklar kunskapen. Grundtanken är att barnet lär sig med alla sina sinnen och att lärandet utgår från barnets erfarenheter, intresse och förmåga. Vi behöver ta barnets perspektiv och i alla situationer betrakta barnet som subjekt, som den som i varje situation redan vet och kan.

En öppen kommunikation är likaså en resurs när det gäller hållbar utveckling. Vi måste kunna kommunicera både om farhågor och framför allt om möjligheter. Vi behöver ha ett lösningsfokuserat förhållningssätt med barnen, och förmedla en hoppfull syn på framtiden. Tillsammans kan vuxna och barn fundera över att det inte endast gäller att vara rädd om naturen, utan att var och en faktiskt själv kan ta ansvar för den och göra någonting. En annan resurs är att vi av tradition arbetar nära naturen. Forskning har visat att det är vanligt att pedagoger tillsammans med barnen åskådliggör och besjälar det som finns i naturen, och att det har betydelse för hurdan barnens relation till naturen blir. Samarbetet med barnens vårdnadshavare är också en resurs; det pedagogiska arbetet påverkar indirekt även dem.

Våra daghem fungerar tillsammans med barnens hem som första plattformar till global fostran, hållbar utveckling och mångkulturell vardag. Dessa är också byggstenar i ett hälsofrämjande förhållningssätt och arbete. Den gemensamma nämnaren i arbetet med barnen i det här sammanhanget är värdefostran. Vi behöver medvetet skapa förutsättningar att värna om varandra och om vårt jordklot, hemmet för oss alla. Därför handleder vi barnen att respektera mångfald och olikhet samt att iaktta, förstå och utforska sin omgivning. Barnen tillägnar sig en hållbar livsstil genom mångsidiga erfarenheter av naturen, genom att värna om miljön samt genom att få möjlighet att öva på färdigheter som en hållbar livsstil förutsätter.

4.5.1 Praktiska insatser

- En del av Folkhälsans daghem har implementerat det av FN:s miljöprogram UNEP rekommenderade programmet Grön Flagg i sin verksamhet. Grön Flagg är ett pedagogiskt verktyg för hållbar utveckling i daghem och skolor. I programmet förverkligas de olika aspekterna av hållbar utveckling. Målet är långvarig, effektiv och inspirerande verksamhet. Alla som uppfyller kriterierna för programmet beviljas programmets symbol, Grön Flagg, som certifikat.
 - För pedagogerna är Grön Flagg ett praktiskt redskap för att förverkliga småbarnspedagogikens mål för hållbar utveckling och delaktighet. Enligt pedagogerna är en viktig fördel med Grön Flagg-programmet att det medför en äkta delaktighet i daghemsgemenskapen. För barnens familjer innebär Grön Flagg nya miljömedvetna handlingsmönster, som återspeglar sig också i hemmen.
- Som ett led i daghemmens arbete med global fostran får barnen på daghemmet årligen ta del av och fira speciella dagar och händelser som stöder den globala förståelsen och utvecklingen. Sådana här är exempelvis samernas nationaldag den 6 februari, veckan mot rasism i mars, Earth Hour i mars och barnkonventionens dag den 20 november.
- På ett toppmöte 2015 enades FN:s medlemsstater om en handlingsplan för hållbar utveckling, den så kallade Agenda 2030. För att läsa mera om Agenda 2030, klicka [här](#).
- Agenda 2030 kommer att styra arbetet för hållbar utveckling åren 2016–2030. Handlingsplanen innehåller 17 mål, som vi på ett konstruktivt och lösningsinriktat sätt kan synliggöra och diskutera med barnen:
 1. Utrota all form av fattigdom överallt.
 2. Utrota hunger, säkerställa matsäkerhet och förbättrad nutrition och förespråka hållbart jordbruk.
 3. Garantera ett hälsosamt liv och uppmuntra välmående för alla åldrar.
 4. Garantera en inkluderande, rättvis utbildning av god kvalitet och uppmuntra möjligheter till livslångt lärande för alla.
 5. Uppnå jämställdhet och förstärka alla kvinnors och flickors rättigheter och möjligheter.
 6. Garantera tillgång till och ett hållbart användande av vatten och sanitet för alla.
 7. Garantera tillgång till prisvärd, pålitlig, hållbar och modern energi för alla.
 8. Främja en inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt, fullt och produktivt arbete och anständiga jobb.
 9. Bygga upp en hållbar infrastruktur, förespråka inkluderande och hållbar industrialisering och främja innovation.

10. Minska ojämlikheter inom och mellan länder.
11. Göra städer och mänskliga bosättningar inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara.
12. Garantera hållbara konsumtions- och produktionsmönster.
13. Utan dröjsmål agera för att bekämpa klimatförändringen och dess inverkan.
14. Bevara och nyttja haven och marina resurser på hållbart vis.
15. Skydda, återställa och uppmuntra till hållbar användning av ekosystemen på land, hantera skogen hållbart, bekämpa ökenspridning, stoppa och återställa landdegradering och stoppa förlusten av biologisk mångfald.
16. Främja fredliga samhällen, tillgodose tillgång till rättvisa för alla och bygga effektiva, ansvariga och inkluderande institutioner på alla nivåer.
17. Stödja verkställandet av hållbar utveckling i större utsträckning och återuppta det globala partnerskapet för hållbar utveckling.

4.6 Mediefostran

Tillsammans med barnen undersöker och observerar vi informations- och kommunikationsteknikens roll i vardagslivet och stiftar bekantskap med olika digitala verktyg, applikationer och spel. Digitala verktyg är en naturlig del av verksamheten och i barnens lärande. Vi använder olika former av utrustning tillsammans. Barnens kreativa tänkande, samarbete och läsfärdighet främjas då barnen ges möjlighet att göra olika försök och att producera innehåll självständigt och tillsammans med andra barn. Pedagogerna handleder barnen i att använda digitala verktyg på ett mångsidigt och tryggt sätt. Men även om barn utforskar fritt med hjälp av sin nyfikenhet och vi ofta upplever att de kan mer än vi vuxna, så behöver barnen pedagogisk ledning. Det är viktigt att de digitala verktygen blir verktyg för lärande och dokumentation.

Digitala verktyg är en naturlig del av daghemmets och förskolans verksamhet och ett medel i barnens lärande. Vi är måna om att barnen använder digitala verktyg på ett mångsidigt sätt, och att användningen alltid har ett pedagogiskt syfte. Så här får barnen goda vanor i användningen av dem och konkreta idéer för hur de också hemma kan använda dem på ett pedagogiskt sätt. I samarbetet med vårdnadshavarna fungerar digitala verktyg som en resurs i att synliggöra verksamheten.

Läs mera om mediekunskap inom småbarnspedagogiken genom att klicka på länkarna nedan:

- [Sällskapet för mediefostrans webbsida](#)
- Mannerheims Barnskyddsförbund: webbsidan [Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa](#)
- Mannerheims Barnskyddsförbund: handboken [Media varhaiskasvatuksessa: Tukea tunne- ja vuorovaikutustaitojen vahvistamiseen](#)

4.7 Vårt hälsofrämjande daghem – det här gör vi redan

Den här checklistan är ett stöd i arbetet för att utvecklas som ett hälsofrämjande daghem. Med hjälp av checklistan kan vi följa med, planera, utveckla och utvärdera arbetet på daghemmet. Tanken är att listan fungerar som ett diskussionsunderlag för oss pedagoger.

Barnets familj

- Vi välkomnar vårdnadshavarnas delaktighet och engagemang i daghemmet t.ex. genom en föräldraförening eller via en Folkhälsan-lokalförening.
- På daghemmet finns information om det hälsofrämjande arbetssättet.
- Under föräldramöten eller -samtal diskuterar vi olika hälsofrämjande teman, pedagogiska verksamheter och mål.
- Vi erbjuder möjlighet till samtal minst 1 gång/verksamhetsår och vid behov flera.
- Samarbetet med vårdnadshavarna är öppet, tillitsfullt och aktivt.

Barncentrerad dagisstart

- Nya barn mjuklandar i ca 1–2 veckor tillsammans med sina vårdnadshavare.
- Vid dagisstarten utses en egenvårdare för barnet, men hela pedagogteamet är också delaktigt.
- Vi stöder barnet vid separationerna från vårdnadshavarna.
- Vi stöder vårdnadshavarna vid separationen från barnet.
- Egenvårdaren och enhetschefen eller någon annan av pedagogerna gör ett besök till familjen innan barnet börjar på daghemmet.
- Daghemmet har ett diskussionsunderlag som vi utgår ifrån när vi samtalar med vårdnadshavarna.

Social och emotionell hälsa

- Vi föregår med gott exempel i kommunikationen med varandra och med barnen.
- Barnen får vara delaktiga i planeringen av verksamheten.
- Vi ser, hör och lyssnar aktivt till barnen – och ingriper tidigt vid oro över barnens välbefinnande.
- Vi arbetar mobbningsförebyggande i samarbete med vårdnadshavarna, genom att stärka och aktivt främja barnens kamratrelationer så att ingen blir utanför gruppen.
- Daghemmet har en handlingsplan för att förebygga och ingripa i mobbing.
- Vi stärker barnens sociala och emotionella kompetens genom program som lär barnen konflikthantering, t.ex. Jag & Vi – känslor, samspel och empati.

Leken

- Tillsammans med barnen skapar vi rekvisitan och förutsättningar för lek.
- Vi varierar och omformar lekmiljöerna med barnen för att inspirera till olika slags lekar.
- Materialen är väl genomtänkta och lättillgängliga för barnen.
- Vi ger barnen möjlighet att samspela med varandra och även utrymme för självständig lek.
- Vi observerar och reflekterar kring barnens lek.
- Barnen får tid att leka och att leka färdigt, t.ex. behöver de inte alltid plocka undan leken om den är på hälft.
- Vi tar aktivt och medvetet del i barnens lek.
- Vi värderar barnens lek och använder också leken som pedagogiskt verktyg.
- Vi stöder medvetet barnens språk i leken.

Språkutveckling

- Vi förhåller oss positivt till flerspråkighet och värdesätter barnens alla språk samtidigt som vi månar om att stöda och stimulera barnens svenska mångsidigt och tillräckligt.
- Vi är uppmärksamma på vårt eget sätt att uttrycka oss och fungerar medvetet som språkliga förebilder för barnen.

- Vi ger oss tid att lyssna aktivt på barnen och utmanar barnen att själva uttrycka sig på olika sätt.
- Vi tar medvetet vara på mötena med barnen i olika situationer i vardagen och anpassar vårt språk till enskilda barn.
- Vi främjar barnens kommunikation, delaktighet och tal- och språkutveckling genom att använda visuellt stöd, såsom bilder och tecken som stöd, som en naturlig del av vardagen.
- Vi stimulerar barnens språk på ett lekfullt och lustfyllt sätt genom att leka och laborera med språket under planerade stunder i smågrupper.
- Vi läser dagligen med barnen (inte endast i vilan) och böcker finns framme lättillgängligt för spontana lästunder.
- Vi samverkar aktivt och regelbundet med vårdnadshavarna för att utveckla och stöda barnets språk, och samtalar med vårdnadshavarna om barnets språkkompetens som en del av barnets hälsa.
- Vi utvärderar och utvecklar regelbundet verksamheten med fokus på språket genom att ta del av aktuellt material och kunskap.

Jämställdhet och jämlikhet

- Alla på daghemmet har samma rättigheter och rätt till lika erfarenheter och möjligheter, utan att begränsas av kön, könsidentitet, könsuttryck, etnicitet, tro, ålder, utseende, åsikt, språk eller funktionsvariationer.
- Vi ökar kunskapen om jämställdhet och jämlikhet för att bättre kunna beakta och möta mångfalden av barn och deras familjekonstellationer.
- Vi granskar våra rutiner, våra lokaler och vårt bemötande, så att alla kan känna sig inkluderade i verksamheten.
- Vi ger varje barn uppmärksamhet och bekräftelse. Vi bemöter, uppmärksammar och uppmuntrar alla barn lika.
- Daghemmets rutiner och blanketter ses över så att alla familjekonstellationer tas i beaktande.
- Vi utvecklar vårt kunnande gällande genusmedvetenhet och jämlikhet genom att använda oss av aktuella rapporter, material och konkreta arbetsmetoder, t.ex. rapporten Ett jämställt dagis och Folkhälsans bildarbetsmaterial "Vidga leken, bryt normen".

Sexuell hälsa

- Vi respekterar barnens kroppsliga integritet och lär barnen göra detsamma. T.ex. frågar vi vid beröring "får jag ge dig en kram?" i stället för att riskera att beröra någon som inte vill det.
- Vi lär barnen att de har rätt till kroppslig integritet. De områden som täcks av en baddräkt får ingen någonsin röra vid utan att ha bitt om lov.
- Att vara nyfiken på snippor, snoppar och hur barn blir till är naturligt. Vi har själva ett naturligt förhållningssätt till ämnet och barns diskussioner, det är okej att tala om ämnet på ett sakligt sätt med enkla ord om barnen tar upp det.
- Vi använder orden snippa och snopp för könsorganen. Orden är sakliga, det är inte fult att använda dem, utan könsorganen har samma värde som andra kroppsdelar.
- Att få in mångfald i fostran gör att fler kan känna sig inkluderade. T.ex. är alla inte hetero, så vi talar också om att man kan bli kär i någon av samma kön, i stället för att utgå ifrån att alla pojkar intresserar sig för flickor och tvärtom.
- Barn kan uppleva sig ha ett annat kön än vad som står i pappren. Vi behandlar barnet enligt den könsidentitet barnet önskar, det mår barnet bäst av.

Konst och kulturidentitet

- Vi stöder målinriktat utvecklingen av barnens musikaliska, visuella, verbala och kroppsliga uttrycksförmåga.
- Vi erbjuder barnen kreativt skapande med varierande material, där processen och upplevelsen är det värdefulla.
- Vi läser och berättar både nya och traditionella sagor, rim och ramsor, och sjunger sånger.

- Vi uppmuntrar barnen att uttrycka sig mångsidigt genom drama, sång, dans och spelande, samt att uppträda för varandra och för vuxna.
- Vi stöder barnen att uttrycka sig på ett sätt som tilltalar och inspirerar dem själva.
- Vi uppmuntrar barnen att hitta sitt eget sätt att njuta av konst och kultur.
- I daghemmets verksamhet ingår finlandssvenska traditioner och märkesdagar.
- Vi erbjuder barnen konstupplevelser t.ex. genom att bjuda in konstnärer på besök eller genom att göra olika kulturutflykter. Vi kan ansöka om bidrag för det här genom Svenska kulturfondens kultur på dagis-verksamhet.

Kost

- Maten som vi serverar följer de gällande nationella kostrekommendationerna.
- Vår verksamhet utgår från publikationen Mat ger hälsa och glädje – rekommendation om måltiderna inom småbarnspedagogiken, som kan läsas [här](#).
- Vi fungerar som rollmodeller vid måltiderna och äter tillsammans med barnen.
- Vi gör barnen delaktiga i måltiderna genom att de regelbundet får vara aktiva och t.ex. duka, duka av och själva ta mat.
- Vi serverar frukt, grönsaker eller bär vid varje måltid.
- Barnen tuggar xylitoltablett eller -tuggummi minst 1 gång per dag, gärna efter varje måltid.
- Vi erbjuder barnen matfostran och smakskola. Barnen får delta i matlagning och bakning.
- Utflyktsmatsäcken består av en hälsosam kost.
- Vi samarbetar aktivt med kökets eller matleverantörens personal.
- Vi utvärderar regelbundet maten och vår matfostran.

Fysisk och motorisk utveckling

- Barnen får röra på sig dagligen på ett mångsidigt sätt, i olika slags terräng, så att de också blir andfådda. Rekommendationen för hela dygnet är tre timmar rörelse.
- Barnen har möjlighet att påverka hur de vill röra på sig.
- Vi skapar tillsammans med barnen en miljö som lockar till rörelse och som utmanar barnens motoriska färdigheter.
- Vi planerar och genomför tillsammans med barnen organiserad fysisk aktivitet. Aktiviteterna varierar enligt årstid och fokuserar på rörelseglädje.
- Vi rör oss regelbundet i smågrupper i närmiljön, t.ex. i parker och i skogen.
- Vi uppmuntrar barnen att vara aktiva också inomhus.
- Leksaker och redskap uppmuntrar till rörelse och är tillgängliga för barnen i daghemmets vardag.
- Alla på daghemmet bär ansvar för att uppmuntra barnen till rörelse.

Vila och återhämtning

- Vi erbjuder barnen möjlighet till vila under dagen.
- Vi erbjuder barnen olika former av återhämtning, så att de hittar sitt eget sätt att slappna av.
- Speciellt under vinterhalvåret ser vi till att barnen får vara ute under den ljusa tiden av dagen, eftersom det förbättrar sömnen.
- Vi utbyter tankar om barnens sömnbehov och sovvanor med vårdnadshavarna.
- Vi månar om att daghemmet är en trygg miljö som minimerar onödiga stresspåslag.

Natur och miljö

- Vi skapar medvetet förutsättningar för barnen att lära sig i miljön, att lära sig om miljön och att agera till förmån för miljön.
- Vi utforskar tillsammans med barnen näromgivningen och olika fenomen i miljön, t.ex. genom att odla och iaktta årstidsförändringar i naturen.
- Vi är ute med barnen dagligen oavsett väder.
- Vi månar om att barnen regelbundet får uppleva naturen med alla sina sinnen.
- Vi använder inga engångsförpackningar på utflykter.
- Tillsammans med barnen sorterar och återvinner vi daghemmets avfall.
- Vi uppmärksammar användningen av vatten och energi.
- Vi beaktar miljöaspekterna samt hållbar utveckling när vi väljer och använder material.

- Vi äter också närproducerad, ekologisk och vegetarisk mat och uppmärksammar barnen på det.
- Skogsmulle, Hitta Vilse och Grön flagg är koncept som vi använder.

Säkerhet och trafik

- Det skadeförebyggande arbetet är en del av den dagliga verksamheten.
- Barn som hamnat ut för en hotfull situation får omedelbart möjlighet att samtala om det skedda. Vi skapar medvetet en trygg omgivning och ger barnen verktyg för både fysiskt och psykiskt välbefinnande.
- Vi gör ut- och inrymningsövningar minst 2 gånger per år. Därtill övar vi årligen inför ett scenario där ett barn försvinner.
- Vi gör barnen delaktiga i säkerhetsarbetet genom säkerhetspromenader såväl utomhus som inomhus.
- Vi diskuterar trafiksäkerhet och trafikmiljön kring daghemmet med barnen.
- Både barn och vuxna använder säkerhetsvästar när vi rör oss utanför daghemmets gård och gärna också när vi är på gården.

Hygien

- Barnen tvättar händerna regelbundet (på morgonen, efter utevistelse, efter toalettbesök och före måltider) och vårdnadshavarna och barnen informeras om hygien.
- Barnet återvänder till daghemmet efter att ha varit sjuk först då barnet kan delta i alla aktiviteter och när ingen smittorisk längre finns.
- Vid epidemier och pandemier följer vi Institutet för hälsa och välfärds (THL:s) rekommendationer.
- Vi övervakar att hygien upprätthålls då barnen själva tar mat.
- Pedagoger och vårdnadshavare informerar varandra om smittorisker, t.ex. huvudlöss och springmask.

4.8 Barnskyddet

Barnskydd betyder skydd av barn och det berör alla som i sitt arbete har att göra med barn. Hela vår samhällsutveckling är beroende av att barnen får växa och utvecklas i trygga mänskliga relationer i en så optimal miljö som möjligt.

Skydd av barn grundar sig på barnets internationellt erkända rättigheter, vilka bland andra är företrädesrätt till särskilt skydd, rätt till en trygg och stimulerande uppväxtmiljö samt rätt till en harmonisk och mångsidig utveckling.

Barnskyddslagen är ryggraden för hur barnskyddsarbetet ska skötas i kommunerna och det är de sociala myndigheterna i kommunen som ansvarar för att barnskyddet verkställs.

4.8.1 Ta upp oron

När vi arbetar med barn finns det då och då något som väcker funderingar eller oro. Det kan vara något som barnet säger eller gör eller något man märker i samspelet med andra. Då är vår skyldighet att ta ställning till om vi behöver göra en utredning av behovet av social service för familjen eller en barnskyddsanmälan till socialmyndigheterna. Det kan också bli aktuellt att polisanmäla saken. Anmälan bör göras utan dröjsmål.

Om oro väcks är det en viktig signal man behöver ta på allvar. Intuition är ett viktigt arbetsredskap. Känner jag oro för ett barn bör jag göra något så att oron minskar. När oron är liten finns det vanligtvis många alternativ till lösningar.

I första hand gäller det att för sig själv konkretisera oron. Vad har jag sett barnet göra? Vad har jag hört barnet säga? Det är bra att genast dokumentera exakt vad barnet har sagt och om du frågat något av barnet, genast skriva upp frågan och svaret. Beroende på vad det handlar om kan vårdnadshavarna kopplas in. Om det är frågan om sexuellt övergrepp eller våld ska vårdnadshavarna inte informeras på förhand. Då blir det frågan om en polisanmälan och anmälan till socialmyndigheterna.

Nästa steg är att fundera på hur orolig jag är. Är det något jag enkelt kan reda ut eller är oron så stor att jag behöver få hjälp av andra? Tala genast med din chef, du kan också tala med dina kolleger om de märkt eller hört något. Om oron är på sådan nivå att du tror att du själv kan göra något åt den är följande steg att involvera barnets vårdnadshavare och hålla ett orossamtal med dem. Orossamtalet är en inbjudan om samarbete till vårdnadshavarna, samtidigt som det är en begäran om hjälp av dem för att minska på oron för barnet. Innan samtalet är det viktigt att planera samtalet noggrant och fundera på hur jag bäst framför en önskan om samarbete och begäran om hjälp från deras sida.

4.8.2 Konsultation och barnskyddsanmälan

Om oron är större och du känner att du inte klarar av det, eller om ni har haft ett eller flera orossamtal med vårdnadshavarna utan att oron har minskat, finns det möjlighet att begära konsultation från barnskyddet i kommunen. En konsultation med barnskyddet görs endast i samråd med förmannen. Du ger inga namn eller personuppgifter på barnet eller vårdnadshavarna, men du kan beskriva din oro och fråga om råd från barnskyddets socialarbetare. Vad ger de för rekommendationer i frågan?

Barnskyddsanmälan görs vid behov i samråd med förmannen, och vårdnadshavarna informeras om detta. OBS! Undantag är om man misstänker sexuella övergrepp och/eller våld, då görs anmälan både till barnskyddet och polisen – och man upplyser inte vårdnadshavarna om att man gör anmälan.

4.8.3 Barnskydd

När oron är stor och/eller barnet är i en sådan situation att hen behöver omedelbar hjälp av en utomstående bör man koppla in barnskyddet. Pedagogerna inom daghemmen är enligt barnskyddslagens § 25 skyldiga att kontakta barnskyddet om:

Du är anställd eller innehar ett förtroendeuppdrag hos:

1. social- och hälsovården eller barndagvården

(...)

2. en enhet som ordnar morgon- och eftermiddagsverksamhet för skolelever,

(...)

eller de som utför motsvarande uppgifter i uppdragsförhållanden eller som självständiga yrkesutövare samt alla yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården som jobbar med barn

En sådan person

(...) är skyldig att utan dröjsmål och trots sekretessbestämmelserna göra en anmälan till det organ som ansvarar för socialvården i kommunen, om de i sin uppgift fått kännedom om ett barn för vars del behovet av vård och omsorg, omständigheter som äventyrar barnets utveckling eller barnets eget beteende kräver att behovet av barnskydd utreds.

När det gäller misstanke om sexuella övergrepp och våld görs anmälan både till barnskyddet och/eller polisen men man upplyser inte vårdnadshavarna om att man gör anmälan.

§ 25 forts.

De personer som avses i 1 mom. är skyldiga att trots sekretessbestämmelserna göra en anmälan till polisen, när de på grund av omständigheter som de har fått kännedom om i sin uppgift har skäl att misstänka att ett barn utsatts för

*1) en gärning som är straffbar som sexualbrott enligt 20 kap. i strafflagen (39/1889), eller
2) en gärning som är straffbar som brott mot liv och hälsa enligt 21 kap. i strafflagen och vars föreskrivna maximistraff är fängelse i minst två år.)*

(30.12.2014/1302)

4.9 Riskhantering

Mer specifikt följer Folkhälsan Säkerhetsplanering i dagvården (Päivähoidon turvallisuussuunnitelma) utgiven av Stakes 2008.

Riskhantering är en viktig del av verksamheten och hör till det dagliga arbetet. Riskhantering styrs i Folkhälsan av riskhanteringspolicyn och i småbarnspedagogiken ytterligare via enhetens säkerhetsplan, egenkontrollplan samt räddningsplan, som varje anställd ska känna till. Genom att följa upp och bli uppmärksam på olika oönskade avvikelser eller tillbud i verksamheten och lära sig av dem, kan allvarliga olyckor eller händelser undvikas eller minimeras. Med en avvikelse menas en icke väntad händelse som medfört eller kunnat medföra risk eller skada.

Ansvarspersonen för enheten ansvarar för att riskhanteringsprinciperna följs. Hen ansvarar också för att risker identifieras i den egna verksamheten och att risker beaktas i verksamhetsplaneringen. Ansvarspersonen kommer med förslag på hur risker ska hanteras samt ser till att pedagogerna får tillräckligt med handledning och kunskap om riskhantering. I samband med uppdatering av säkerhetsplanen och planen för egenkontroll samt räddningsplanen behandlar vi också risker i verksamheten. Personalens säkerhetskunnande upprätthålls med hjälp av utbildning och anställda erhåller då ett personligt säkerhetskort som är i kraft i tre år.

Varje anställd ska delta i att skapa en arbetsmiljö med hög riskmedvetenhet – en arbetsmiljö där man är medveten om vilka risker som finns. Varje anställd är skyldig att anmäla risker som har kommit till deras kännedom till förmannen, ledningsgruppsmedlemmen, arbetarskyddet eller regionförvaltningsverket. De anställda ska göra sitt bästa för att undvika risker samt förebygga dem.

4.10 Avvikelser i verksamheten

Följande avvikelser rapporteras inom Folkhälsan Valfärd Ab: avvikelse i verksamhet, läkemedelsavvikelse, nära på-situation och våld/hot mot medarbetarna. Avvikelserna rapporteras digitalt via avvikelse- och riskhanteringsprogrammet APro för bland annat småbarnspedagogik.

Ävsikten med uppföljningen och rapporteringen av avvikelser är att dessa är en viktig del av riskhanteringen. Då det förekommit en avvikelse vid verksamhetsenheten ansvarar förmannen för att den dokumenteras, delges hela arbetsgruppen och korrigerande åtgärder vidtas. Händelsen klassas som allvarlig om den utgjort ett hot mot en person eller en verksamhet. Allvarliga händelser rapporteras omedelbart till ansvarig ledningsgruppsmedlem som rapporterar till vd.

Avvikelser i verksamhet är sådana händelser som avviker från verksamhetens definierade processer eller sådana händelser som påverkar verksamhetsmiljön. Vid enheterna som producerar småbarnspedagogik är planen för egenkontroll, säkerhetsplanen och handboken de centrala dokumenten för definierade processer.

Följande kan definieras som avvikelse i verksamhet:

- skador, olycksfall, missöden och olyckstillbud
 - Verksamhetsenheterna arbetar professionellt med åtgärder för att förebygga dessa olyckor. Olyckorna behandlas vid personalmöten och korrigerande åtgärder vidtas.
 - Olyckor som förorsakat personskada som krävt vård av sjukvårdspersonal i form av t.ex. frakturer och sår rapporteras som avvikelse i verksamhet.
- klagomål och besvär från våra familjer
- vanvård eller våld mot barn/kunder
- våldssituationer och hotande situationer riktade mot personal (rapporteras skilt)
- försvinnanden och rymningar
- brottslighet, sabotage, skadegörelse
- avbrott eller störningar i sådant som hänför sig till lokaler
- avbrott eller störningar i sådant som hänför sig till maskiner och apparatur, t.ex. alarmsystem
- bränder samt problem med fastighetstekniken eller fastighetsskötseln
- problem som förekommer i logistiken (t.ex. varutransporter, mattransport, fakturor)
- problem som berör informations- och datasäkerheten samt missbruk av dessa
- störningar i kommunikationssystemen
- övriga händelser som avviker från definierade processer eller påverkat verksamhetsmiljön.

4.10.1 Medicinering av barn i småbarnspedagogiken

1. I regel ges inga läkemedel åt barn under daghemstiden.
2. I vanliga sjukdomsfall är det vårdnadshavare som ger medicin åt sitt barn. Det är bra att påpeka för vårdnadshavarna att de kan be läkaren i mån av möjlighet ordinaera långverkande läkemedel som barnet kan ta hemma före och efter daghemsdagen.
3. Vid akut behov administrerar personalen läkemedel för
 - astma
 - diabetes
 - långtidssjukdomar såsom epilepsi
 - allergiska reaktioner
 - feberkramper.
4. Det är viktigt att det finns skriftliga anvisningar av vårdnadshavare om barnets långvariga sjukdomar som kräver kontinuerlig medicinering (t.ex. astma, diabetes, epilepsi, överkänslighet för födoämnen och insektsbett) och om läkemedel som därför ges under dagens lopp samt de doseringsanvisningar som läkaren gett. Alla anställda i verksamhetsenheten ska få information om anvisningarna. Gå igenom läkemedelsbehandlingsplanen samt be vårdnadshavarna fylla i medicinblanketten. Det finns färdiga blanketter som vårdnadshavare kan fylla i.

5. Medicinen ska vara:
- i ursprunglig förpackning
 - ordinerat i barnets namn
 - i kraft (kolla bäst före-datum).

Dessutom ska

- läkarens namn gå att tyda
- doseringen framgå på förpackningen
- doseringssprutan/måttet finnas med
- instruktionerna av vårdnadshavare vara skriftligt ifyllda i medicinblanketten.

Du som arbetstagare har ansvar över att du vet var medicinen förvaras samt hur, när och vart den ges. **Kolla medicinblanketten** och om du är osäker, **fråga**. Medicinskåpet ska vara låst. Barnen får inte komma åt nyckeln.

4.10.2 Nära på-situation

Nära på-situationer rapporteras skriftligt till enhetsansvariga och den ansvariga ledningsgruppsmedlemmen, även vårdnadshavarna informeras. En nära på-situation är en händelse där det skulle ha kunnat uppstå person- och materialskador men dessa undvikits av en eller annan orsak.

Nära på-situationer föranleder att verksamhetsenheten behandlar händelsen i personalgruppen och ser över processerna om det är så att korrigerande åtgärder krävs.

4.10.3 Våld/hot mot personal inom Folkhälsan

Hotfulla situationer eller misshandel av en person under förhållanden som anknyter till arbetet så att säkerheten, hälsan eller välbefinnandet äventyras antingen direkt eller indirekt klassas som våld eller hot mot personal. Verksamhetsenheterna har planer för att förebygga och bemöta dessa situationer. Pedagogerna har kunskap om hur man bemöter kunder i hotande situationer och på vilket sätt man undviker att sådana situationer uppstår.

Verksamhetsenheterna för intern statistik över samtligt våld och hot mot personal. Statistiken behandlas vid personalmöten och korrigerande åtgärder vidtas. Enheterna arbetar för att genom utbildning och konkreta åtgärder förebygga situationer där våld och hot uppkommer.

Som våld/hot mot personal rapporteras vidare:

- hot och våld mot personal av utomstående personer, t.ex. vårdnadshavare
- våld mot personal som orsakat fysisk skada som krävt vård av sjukvårdspersonal
- våld mot personal som orsakat psykiskt illabefinnande som krävt vård av sjukvårdspersonal.

4.11 Datasäkerhet och behandling av personuppgifter

Folkhälsans allmänna säkerhetsföreskrifter som rör dataskydd, datasäkerhet och IT ska alltid följas. Vi har en dataskydds- och datasäkerhetspolicy och IT-manual som grund för vår verksamhet. Varje användare skriver på ett användaravtal där hen förbinder sig att följa de allmänna användningsvillkoren för Folkhälsans IT. Nedan ett sammandrag av de regler som gäller:

Personliga lösenord får inte på några villkor ges ut åt andra. Användaren ansvarar för vad som sker i hans namn. Datorer får inte lämnas olåsta utan tillsyn. Användaren ansvarar för vad som händer då hen är inloggad. Sekretessbelagda uppgifter får aldrig lagras på hårddisken på en dator. De operativa system som används ska vara godkända av IT-avdelningen, liksom också hårddiskens filsystem. Datorerna måste vara skyddade med inloggningslösenord. Både elektronisk och icke-elektronisk data ska användas, skyddas och arkiveras enligt Folkhälsans dataskydds- och datasäkerhetsföreskrifter.

Övrig apparatur såsom pekplattor (t.ex. Ipad), smartboard-tavlor och smarttelefoner som finns i småbarnspedagogiken och används av både personal och barn ska också regelbundet uppdateras, skötas om och skyddas enligt organisationens dataskydds- och datasäkerhetsföreskrifter.

Överlåtelse av data till utomstående ska basera sig på lag och/eller fullmakt. Vid sändande av e-post som innehåller personuppgifter ska organisationens instruktioner om krypterad e-post och klassificering av personuppgifter följas. E-postadresser ska också skyddas så att mottagare av massutskick inte ser de andra mottagarnas e-postadresser.

Folkhälsan är personuppgiftsansvarig för all personuppgiftsbehandling som sker inom Folkhälsan med vissa undantag. Vid kommunala köptjänster bestäms den personuppgiftsansvariga på basis av avtalets karaktär. Ett köpserviceavtal kan juridiskt vara antingen ett uppdragsavtal eller annan typ av avtal. Om det är frågan om uppdragsavtal är kommunen personuppgiftsansvarig för de personuppgifter som behandlas med stöd av köpserviceavtalet och Folkhälsan fungerar som personuppgiftsbiträde. Mellan den personuppgiftsansvariga och -biträdet ska det förutom köpserviceavtalet göras upp ett skriftligt avtal gällande personuppgiftsbehandlingen, vars minimiinhåll regleras i EU-lagstiftningen. I övriga avtal ska man avtala om skyldigheter och ansvar gällande behandling av personuppgifter. En betalningsförbindelse kan jämföras med köptjänstavtal då det gäller köp av en tjänst för en individ. I lagen om servicesedlar föreskrivs att kommunen är en sådan registeransvarig som avses i lagen i fråga om klienthandlingar som uppkommer i samband med en tjänst som ordnas med servicesedlar. När serviceproducenten hanterar handlingarna ska bestämmelserna om behandling av kommunens handlingar iakttas. Det innebär att kommunen i sista hand ansvarar för registerföringen. Folkhälsan är alltid personuppgiftsansvarig för sina privata kunders klientuppgifter.

Om du är osäker på hur du ska hantera personuppgifter, kan du fråga Samfundets chefsjurist som fungerar som Folkhälsans dataskyddsombud. Samfundets IT-direktör fungerar som datasäkerhetsansvarig.

4.12 Säkerhetsplan på daghem

En säker och trygg daghemsmiljö ger en grund för bra och lugn atmosfär med positiv inverkan på barn och vuxna i enheten. Säkerheten och tryggheten är en gemensam sak för alla som arbetar på daghemmet, för dem som ansvarar för fastigheten samt för vårdnadshavarna. Säkerhetsarbetet är ett målmedvetet arbete som består av god planering samt praktiskt genomförande. Alla risker i omgivningen ska kartläggas och därefter ska man planera åtgärder för dessa risker. Vi ska arbeta med säkerheten gällande barnen, personalen, enhetens inne- och uteutrymmen, verksamhetens redskap samt näromgivningen. Också barnen ska vara delaktiga i säkerhetsarbetet. Barnen kan vara med vid säkerhetsvandringarna, ut- och inrymningsövningarna samt vid ”om barnet försvinner”-övningarna minst en gång per år.

Det är viktigt att vi har rätt mängd anställda och att våra anställda har fått utbildning i säkerhetsfrågor samt riskhantering och kan tillämpa denna kunskap. Säkerhetsplanen ska stöda personalens beredskap i olika avvikande situationer och förebygga sådana situationer, dessutom ska personalen aktivt arbeta för att begränsa avvikelser, utvärdera avvikelser som hänt samt anordna utbildningar och träningar för dessa situationer. Det absolut viktigaste är att fokusera på att undvika och åtgärda personrisker i verksamheten. Säkerhetsplanen är ett bredare dokument än räddningsplanen och ska ge svar på hur helhetssäkerheten kan ökas och upprätthållas.

4.13 Egenkontrollplan för utveckling av verksamheten och för att följa upp servicekvalitet

Egenkontroll är ett verktyg för serviceproducenten som används för att följa upp verksamhetens kvalitet i det dagliga arbetet med barn i daghemmet.

Varje daghem har en skriftlig plan för egenkontroll. Med hjälp av den kan olika missförhållanden för kunden samt olika risksituationer eller osäkerhetsfaktorer som äventyrar servicekvaliteten identifieras, förebyggas och snabbt rättas till. Egenkontrollen baserar sig på en riskhantering inom daghemmet där serviceprocesser utvärderas med tanke på kvalitet och kundsäkerhet. Syftet är att förebygga att risker uppstår samt att systematiskt och utan dröjsmål reagera på arbetsmoment eller faktorer som kräver förbättring.

Vi som serviceproducent ska ha ansvar för en tillbörlig verksamhet, högklassig service samt hög klientsäkerhet. Vår verksamhet övervakas förutom via egenkontrollplanen, även av kommunen som vi anmäler vår verksamhet till och av RFV (Regionförvaltningsverket) som tar emot kommunens granskning av anmälan av verksamheten. Kommunen och RFV gör också regelbundet övervakningsbesök till daghemmen.

Egenkontrollplanen ska finnas till påseende för familjer på en synlig plats och så att vårdnadshavarna kan kontrollera t.ex. antal anställda och platsantal på daghemmet. Egenkontrollplanen uppdateras årligen i september eller när förändringar i verksamheten skett och pedagogerna tar del av uppdateringarna gemensamt.

4.14 Fastigheternas räddningsplan och säkerhetsorganisation

Varje enhet inom Folkhälsan har en räddningsplan och utsedda ansvarspersoner dvs. skyddschef samt områdesansvariga. Skyddschefen leder säkerhetsarbetet inom fastigheten, ansvarar för att räddningsplanen uppdateras kontinuerligt i vår PELSU-plattform (räddningsplanen ska också finnas i utskriften form i kansliet) och stöder områdesansvariga i uppgörandet av områdesplaner. Skyddschefen informerar om säkerhetsfrågor och skickar deltagare till kurser om säkerhetsfrågor samt ser till att släcknings-, räddnings-, evakuerings- och inrymningsövningar ordnas minst en gång per år. Skyddschefen ska säkerställa att personalen känner till utrymningsvägar, förfarande vid tillbud och att alla anställda är bekanta med områdesplanen som finns tillgänglig på enheten.

I samband med introduktionen ska nyanställda bekanta sig med räddningsplanen. Då planen uppdateras ska förändringarna klargöras för alla i personalen; personalen ska bekräfta med namnteckning att de tagit del av planen, också i samband med uppdateringar av planen. Områdesansvariga utnämns per enhet/brandsektion. Dessa ansvarar för uppgörandet av områdesplanen samt informerar anställda inom enheten om områdets brandbekämpningsmaterial och förfarande vid tillbud. Områdesansvariga rapporterar till skyddschefen.

Regionalt finns räddningschefer som ska ansvara för säkerhetsbevakningen och hålla kontakt till lokala säkerhetsmyndigheter samt ansvara för den interna brandsynen.

Alla ansvarspersoner inom säkerhetsorganisationen utbildas regelbundet i säkerhetsfrågor. I Folkhälsans fastigheter arrangeras utrymnings- och inrymningsövningar samt säkerhetsronder och släckningsövningar i samarbete med de lokala brandverken. Vid behov informerar skyddschefen och de områdesansvariga närmare om säkerhetsfrågor.

Källor:

Turvallinen lääkehoito. THL 14/2015

Riskhantering och säkerhetsplanering – Handbok för ledning och säkerhetsexperter inom social- och hälsovården. Social- och hälsovårdsministeriets publikationer 2011:16

Näkökulmia sosiaalihuollon palvelujen turvallisuuteen. THL 19/2016

Työväkivallan riskiammatit. Turvallisuuskeskuksen raporttisarja 1/2010

5 Utvärdering av verksamheten

Vi utvecklar vår verksamhet genom att använda oss av resultat från olika utvärderingar och genom att göra upp konkreta planer på hur vi ska nå våra mål. Ett viktigt verktyg i uppföljningen av våra resultat är Folkhälsans ”Karta och kompass” (Balanced Scorecard – Balanserat styrkort). Kartan visar vart vi är på väg och kompassen hur vi når dit.

För att veta hur vi lyckats i vårt arbete har vi våra kompasser, det vill säga våra delmål, mätare och handlingsplaner som visar att vi är på väg mot det långsiktiga målet.

Utvecklingsarbetet är allas ansvar. Var och en av oss bidrar i sitt eget arbete till att uppnå de långsiktiga målen. Tillsammans med våra medarbetare funderar vi på vad de långsiktiga målen innebär i vårt arbete, vilka saker vi ska prioritera, hur vi mäter det vi arbetar med och hur vi utvärderar och ständigt förbättrar vår verksamhet.

Varje enhet gör årligen upp konkreta verksamhetsplaner med målsättningar, metoder och måltal. Det är viktigt att alla medarbetare förbinder sig till målsättningarna och att det sker en kontinuerlig uppföljning under året: Var står vi nu i förhållande till målet?

Utvärdering av verksamheten sker utgående från olika perspektiv: intressent-, kund-, ekonomi-, process- och personalperspektiv.

Det nationella centret för utbildningsutvärdering, NCU, har utvecklat en utvärderingsmodell som grund för utvärdering av verksamhetens kvalitet inom småbarnspedagogiken. I modellen ingår indikatorer som beskriver de strukturella och de processrelaterade kvalitetsfaktorerna. Enligt den av NCU fastställda modellen utarbetar pedagogerna på Folkhälsans daghem årligen gemensamma kriterier för sådana indikatorer som de vill fokusera på i arbetet, för att nå de för verksamhetens kvalitet uppställda målen. Läs mera om NCU [här](#).

5.1 Intressenter – bilden utåt

Folkhälsan låter med jämna mellanrum göra en imagekartläggning bland professionella nyckelpersoner och den finlandssvenska befolkningen. Tanken är att kartläggningen ska hjälpa oss att förstå intressegruppernas behov och stödja oss i utvecklingsarbetet. Folkhälsan följer också upp besök på webben per månad, synlighet i medier samt årliga hedersutmärkelser och pris, som också är ett bevis på kvalitativ verksamhet.

5.2 Att överträffa kundens förväntningar

Vi vill att våra målgrupper ska se oss som föregångare i vår verksamhet. Med ”målgrupp” avser vi olika grupper beroende på verksamhetens art. Målgruppen kan vara medlemmar, barn, ungdomar, äldre, kursdeltagare, professionella nätverk eller beställare/betalare, till exempel kommuner.

Målgruppens åsikter om vår service följs upp genom insamling av spontan och riktad respons och genom det standardiserade mätinstrumentet.

Folkhälsan har ett system för att dokumentera och samla in respons från kunder, närstående och samarbetspartner.

5.3 Respons

Responsen omfattar spontan respons och riktad respons (enkäter).

Spontan respons som ges muntligt, elektroniskt eller skriftligt ska dokumenteras omgående och behandlas på enheten inom tre dagar. Positiv respons noteras och negativ respons leder alltid till någon form av åtgärd. Den enhetsansvariga gör varje månad en elektronisk rapport över responsen. Ur rapporten framgår hur många av kommentarerna som varit positiva och hur många negativa samt hur många av de negativa kommentarerna som följts upp och åtgärdats. När vi åtgärdar negativ respons innebär det att vi tar kontakt med den som gett responsen för att tillsammans diskutera fram en konstruktiv lösning.

Riktad respons samlas årligen in med hjälp av enkäter, som görs i ett elektroniskt system. Enkäterna omfattar gemensamma frågor för all verksamhet inom Folkhälsan

och specifika frågor för förskole- och småbarnspedagogiken. Enkäterna riktas till barnens vårdnadshavare. Riktad respons samlas regelbundet in som grund för utvecklingsarbetet och för att säkerställa att de strategiska målsättningarna för Folkhälsans verksamhet uppfylls.

5.4 Ekonomi

Målsättningen är att förskole- och småbarnspedagogiken ska vara ekonomiskt självbärande med en ekonomi i balans. Förmännen driver sina enheter kostnadseffektivt och ansvarar för att hela personalen känner till den ekonomiska målsättningen och hur de tillsammans kan medverka till att uppnå en ekonomi i balans. Ekonomin är varje medarbetares ansvar.

Ekonomi i balans är ett helhetsmått på hur väl enheten följer given budget.

Varje enhet har en kontinuerlig ekonomisk uppföljning som analyseras månatligen. Enheterna följer upp olika nyckeltal, vilket snabbt ger signaler om ekonomiska avvikelser.

Ett viktigt nyckeltal är de förverkligade intäkterna i förhållande till de budgeterade. För att ekonomin ska vara i balans är det viktigt att alla i personalen arbetar för en hög beläggningsgrad och/eller för att uppnå planerade prestationer. För en ekonomi i balans är det viktigt att löneutgifterna följer den planerade budgeten. Nyckelfaktorer är en ekonomisk arbetstidsplanering, en adekvat vikarieanvändning och framför allt personalens välbefinnande.

5.5 Fungerande hälsofrämjande processer

Processerna, det sätt på vilket vi gör vårt arbete, är avgörande för hur konkurrenskraftiga vi är i framtiden. Vi identifierar och beskriver våra processer och våra fokusområden. Vi tar fasta på styrkor och resurser med målet att höja välbefinnandet och livskvaliteten för alla våra intressenter och medarbetare. Våra arbetsprocesser och fokusområden uppdateras och utvecklas ständigt med hjälp av en kontinuerlig omvärldsanalys, revidering av våra målsättningar samt konkreta åtgärder i det dagliga arbetet.

5.6 Självutvärdering

En del av utvärderingen av verksamheten är den så kallade självutvärderingen. Självutvärderingen görs med hjälp av en uppsättning frågor utgående från handbokens innehåll och EFQM-modellen, som Folkhälsan har som ramverk för sin verksamhetsutveckling. I självutvärderingen bedöms de olika kriterierna i verksamheten:

- innehåll
- ledarskap
- personal
- samarbete.

Utvärderingen sker en gång per år och samtliga fast anställda och långtidsvikarier uppmanas att svara på frågeformuläret. Enhetscheferna sammanställer, analyserar och behandlar resultaten tillsammans med personalgruppen samt gör åtgärdsplaner och genomför dem.

Process för självvärdering

För de verksamheter som redan har handböcker används EFQM-standarden som grund för självvärderingen som görs en gång per år på varje enhet. Enheterna jämför och diskuterar sina resultat vid gemensamma möten och från resultatet lyfter fram något utvecklingsområde för varje år i samband med verksamhetsplaneringen.

5.7. Kunnig och motiverad personal

Alla anställda är viktiga för organisationens utveckling. För att kunna utveckla Folkhälsans verksamheter och bidra till ett samhälle som främjar hälsa och livskvalitet behöver organisationen kompetenta, motiverade, engagerade och utvecklingsinriktade medarbetare.

En fungerande arbetsgemenskap och känslan av att arbetet känns meningsfullt, begripligt och hanterbart skapar de bästa förutsättningarna för att man ska trivas, må bra och orka i sitt arbete och känna att den arbetsinsats man gör är av betydelse för helheten.

Alla som jobbar på Folkhälsan påverkar hur vi mår på arbetsplatsen genom att vara engagerade och ha lust att påverka och se vad man kan bidra med till den egna verksamhetens utveckling.

5.7.1 Vi utvecklar och utvärderar arbetsgemenskapens verksamhet

Vi följer upp:

- värdediskussioner
- utvecklingssamtal
- utveckling av arbetsmiljö
- företagshälsovård
- arbetarskydd
- sjukfrånvaro
- ledarskaps- och personalutbildning.

Personalen för gemensamma värdediskussioner för att kunna reflektera över det arbete som görs i samband med utvecklingssamtal. Arbetsmiljön ska vara tillåtande och trygg och de anställda ska känna att de kan lyfta fram sina starka sidor. I arbetsteamet är det viktigt att det finns en öppen dialog där det ges respons och förs en konstruktiv diskussion när kollegerna har olika uppfattning. På det här sättet höjer vi kvaliteten på vårt arbete och stärker arbetsgemenskapen.

För att utveckla verksamhetens kvalitet behöver personalen ta till sig ny kunskap till exempel genom litteratur, utbildning och föreläsningar. Regelbundna utvärderingar, både individuella och gemensamma, behövs för att nå bästa resultat.

5.7.2 Personalens välbefinnande

Folkhälsan har under flera års tid med hjälp av riktade enkäter till sina anställda följt upp personalens välbefinnande för att kunna utveckla sina arbetsplatser. Resultaten redogörs för personalen.

6 Kommunikation

Daghemmet har ett stort nätverk som kräver information gällande verksamheten. Våra nätverk ska få relevant information med hjälp av olika kommunikationsmedel. Grunden för ett gott samarbete mellan daghemmen och dess olika samarbetspartner utgörs av en välgenomtänkt och fungerande kommunikation.

Vi bör vara lyhörda över vad till exempel vårdnadshavarna vill ta del av och höra om daghemmets vardag och händelser. De andra i nätverket, t.ex. våra servicebeställare, kommunerna, vill regelbundet ha uppgifter om oss på ett på förhand överenskommet sätt och med en given tidtabell som vi ska följa. Också informationen till övriga myndigheter som är kopplade till verksamheten är regelbunden. Enhetsansvariga ska veta hurdan information som delges från daghemmet och till vem.

När vi kommunicerar via digitala medier med våra vårdnadshavare är vi medvetna om vad lagar och förordningar, t.ex. GDPR (EU:s allmänna dataskyddsförordning), tillåter oss att göra. GDPR kräver att vi ska informera våra vårdnadshavare om deras rättigheter att få ta del av all information som finns om dem. Vårdnadshavarna har rätt att be om att all information om dem avlägsnas från våra arkiv om vi inte har laga rätt att lagra den. Vi bör kunna informera vårdnadshavarna om varför och hur länge vi lagrar personlig information om dem.

Vi synliggör gärna vår verksamhet och våra lyckade projekt till olika medier. Vid komplicerade och känsliga ärenden som kräver att information delges till medier deltar den övriga administrationen i kommunikationen tillsammans med den enhetsansvariga. Är du osäker på vad du har rätt att göra och vad som är tillåtet inom ramen för din anställning eller ditt uppdrag, frågar du din närmaste chef eller Folkhälsans kommunikationsdirektör. I eventuella krissituationer är det huvudsakligen Folkhälsans ledning som kommenterar det som har hänt.

Om allt inte gått som planerat och vi får negativ respons, svarar vi på responsen vanligtvis inom tre dagar. Vi informerar vidare till vår styrelse samt vd, om det är frågan om ärenden där vi behöver utvecklingsåtgärder eller förbättrade processer.

Vad vi ska komma ihåg när vi kommunicerar med våra nätverk:

- Vi ska vara snabba när vi vill informera vårdnadshavarna. Om du väljer att skicka information via e-post, kom alltid ihåg att först läsa igenom texten innan du skickar den. Kom också ihåg att andra vårdnadshavares e-postadresser inte får synas i ett massutskick.
- Vi har tystnadsplikt vilket innebär att vi inte får ge ut information om barnet till någon annan än vårdnadshavarna. Om någon annan än vårdnadshavaren hämtar barnet från daghemmet, får vi inte ge information om barnet till den personen.
- Kommunikationen ska alltid vara professionell. Vi ska lyssna på vårdnadshavarna och vara lyhörda – det de säger ska tas på allvar även om vi inte skulle uppleva händelsen/vad de vill förmedla som så allvarlig/t. Ta reda på vad vårdnadshavarna vill eller behöver få veta och informera dem om det.
- Pedagogerna måste kunna lita på varandra, att vi står upp för och backar varandra samt att vi håller en gemensam linje när vi talar med utomstående eller med varandra.
- När vi kommunicerar med barnen ska vi göra det med respekt. Vi ska behandla barnen jämställt och komma ihåg att fråga, lyssna och ta i beaktande barnens åsikter.
- Att respektera andra är viktigt vid all kommunikation.

6.1 Om att bemöta negativ respons – du som pedagog:

- Lyssna! Inta inte en försvarsposition.
- Tacka! För att den andra tog upp saken.
- Visa att du förstår den andras känsloreaktion, beklaga det som hände. Gör det på ett personligt sätt, även om det inte skulle vara just ditt fel.
- Be motparten berätta mera, be om konkreta exempel! Ta reda på vad som finns bakom kritiken. Byt ut kritik till förväntningar.
- Be om tid ifall du behöver det, så att du själv hinner lugna ner dig, smälta det som skett.
- Utveckla en positiv attityd till respons.
- Lär dig att bemästra kritiken! Du har rätt att ventilerar dina egna känslor på ett konstruktivt sätt med din förman.
- Skydda dig från osaklig kritik – lär dig att skilja ut saken från sättet att ge respons.

6.2 Kommunikation med myndigheter och kommunen sker med:

- livsmedelstillsynsmyndigheten (vid uppgörande av kökets egenkontroll, Oivarapporten, rådgivning osv.)
- byggnadstillståndsmyndighet då utrymmen ändras eller ett nytt utrymme tas i bruk
- hälso- och brandmyndigheterna
- barnskyddet (konsultation, ”orosanmälan” tillsammans med vårdnadshavarna, barnskyddsanmälan)
- polisen.

6.2.1 Kommunikation mellan daghemmet och kommunen:

- En god och regelbunden kommunikation mellan serviceproducenten och kommunen (köparen av tjänster vid köpeavtal). Sker bland annat genom att Folkhälsan ser till att uppfylla alla kvalitetskrav.
- Samarbete mellan daghemmet och rådgivningen bland annat i samband med barnets årskontroller.

7 Avslutning

Handbokens giltighet, offentlighet och uppdatering

Den här handboken gäller för Folkhälsans förskole- och småbarnspedagogik inom hela Folkhälsanrörelsen, det vill säga Samfundet Folkhälsan med närstående sammanslutningar. Handboken går igenom och finns tillgänglig på alla enheter. Innehållet, i sin helhet, behandlas och diskuteras på personalmöten, inom personalutbildning samt vid introduktion av nyanställda och vikarier.

Handboken uppdateras regelbundet. För uppdateringen ansvarar Samfundet Folkhälsan i samarbete med kontaktpersonerna för Folkhälsans förskole- och småbarnspedagogik.

Bilagor

Bilaga 1

Befattnings-/arbetsbeskrivningar (mall)

Om behörighetsvillkoren för tjänsterna inom småbarnspedagogiken stadgas i lagen om Småbarnspedagogik 540/2018, till lagen kommer du [här](#).

Paragrafer som gäller är bl.a.

31 § Daghemsföreståndare

26 § Lärare inom småbarnspedagogik

27 § Socionom inom småbarnspedagogik

28 § Barnskötare inom småbarnspedagogik

30 § Speciallärare inom småbarnspedagogik

Enhetschefer (daghemsföreståndare), arbetsuppgifter:

- planerar, utvärderar, utvecklar och leder daghemmets pedagogiska verksamhet
- ansvarar för daghemmet som helhet
- ansvarar för att planer är uppdaterade, t.ex. verksamhetsplan, egenkontrollplan, säkerhetsplan osv.
- är förman för sin personal
- leder arbetsgemenskapen enligt målsättning, värden och vision
- ansvarar för och utvärderar personalens välbefinnande samt säkerhet och arbetarskydd
- ansvarar för anställning och rekrytering inom givna ramar
- upprätthåller en trygg och positiv arbetsatmosfär
- planerar, följer upp och utvärderar personalutbildningen
- håller utvecklingssamtal
- ansvarar för övriga personalfrågor enligt givna ramar
- har ekonomiskt ansvar och budgetansvar enligt givna ramar
- ansvarar för samarbetet med och informationen till vårdnadshavare och samarbetspartner.

Alla daghem har en vice enhetsansvarig som har ansvaret då förmanen är borta. Den vice enhetsansvariga har en egen befattningsbeskrivning per daghem. Den formas daghemsvis enligt överenskommelse mellan dessa personer och kan bero t.ex. på daghemmets storlek, läge och den vice enhetsansvarigas behörighetsgrad.

Lärare inom småbarnspedagogik, arbetsuppgifter:

- planerar, utvärderar och utvecklar den pedagogiska verksamheten i sin grupp tillsammans med andra pedagoger i teamet
- ansvarar för att de pedagogiska målen nås och följs upp och utvärderar verksamheten tillsammans med andra pedagoger
- gör och följer upp teamavtalet i sitt eget team
- ansvarar för att barnets individuella plan för småbarnspedagogik görs på ett sätt som gynnar barnet
- ansvarar för att verksamheten i gruppen beaktar i första hand barnets bästa
- bidrar till en öppen kommunikation samt ett tryggt, positivt och öppet arbetsklimat i hela daghemmet
- reder ut tillsammans med andra i teamet barnens åsikter och önskemål samt beaktar dem i planeringen och genomförandet av verksamheten
- välkomnar vårdnadshavare med ett öppet, förtroendefullt och jämlikt sätt
- känner till lagen om småbarnspedagogik
- kan grunderna för planen för småbarnspedagogik och jobbar enligt den

- fungerar som sakkunnig inom småbarnspedagogik och som stöd till övriga i personalen samt för daghemmets obehöriga personal
- ansvarar för och utför övriga uppgifter som enhetsansvariga ålägger hen.

Obehöriga lärare inom småbarnspedagogik (anställda mindre än en termin), arbetsuppgifter:

- huvudsakligen samma uppgifter som behöriga men i annan utsträckning, beroende på erfarenhet och utbildning som den obehöriga har
- delar ansvaret gällande uppgifterna med andra i teamet, andra lärare och förmannen i huset
- minskat ansvar gällande den pedagogiska planeringen, utvärderingen och utvecklandet; ansvaret har enhetsansvariga
- behöver mera stöd av förmannen och övervakning
- behöver mera hjälp med att fylla i behövliga blanketter, t.ex. barnens individuella plan för småbarnspedagogik och dokument som gäller barn med behov av stöd.

Speciallärare inom småbarnspedagogik, arbetsuppgifter:

- fungerar som sakkunnig i specialpedagogik inom småbarnspedagogiken
- planerar, genomför, utvecklar och utvärderar specialpedagogiken inom Folkhälsans enheter
- ansvarar för mångprofessionellt samarbete för barn med behov av stöd
- ansvarar för utvecklingen av sitt kunnande genom fortbildning och litteratur
- samarbetar med kommuner för att erhålla information om aktuella, lokala riktlinjer inom specialpedagogiken
- observerar barnen och utvärderar barnens behov av stöd, samt planerar, genomför och utvärderar stödet tillsammans med personalen
- ansvarar för att tillsammans med vårdnadshavare och pedagoger göra upp och utvärdera barnets individuella plan för hur undervisningen skall ordnas samt stöder pedagogerna i genomförandet av stödet
- ansvarar tillsammans med läraren inom småbarnspedagogiken för dokumentering av stöd i barnets plan för småbarnspedagogik
- ansvarar för insamlande av både småbarnspedagogikens och förundervisningens dokument gällande stödet i tre nivåer och förundervisningens elevvårdsdokument (elevvårdsjournal, pedagogisk bedömning, pedagogisk utredning, plan för intensifierat stöd för elevens lärande, individuell plan för hur undervisningen ska ordnas (IP) i samråd med vårdnadshavare, pedagoger och övriga habiliterande instanser/sakkunniga
- ger genom deltagande i den dagliga verksamheten tips och råd gällande metoder, hjälpmedel eller arbetssätt
- fungerar som pedagogiskt stöd för pedagogerna genom handledning och konsultation
- sprider information om nya arbetsmetoder och specialpedagogiska förhållningssätt
- organiserar assistenternas arbetsbild och handleder dem i sin uppgift
- fungerar som specialpedagogiskt stöd för enhetscheferna.

Socionom inom småbarnspedagogik, arbetsuppgifter:

Ännu inte fastställda, de första socionomerna inom småbarnspedagogik finns 31.7.2023.

Barnskötare inom småbarnspedagogik, arbetsuppgifter:

- är en i det pedagogiska teamet som läraren leder
- ansvarar över sina specialområden, t.ex. läkemedelshantering och uppdatering av läkemedelsplanen tillsammans med förmannen
- kan fungera i räddnings- och säkerhetsteamet
- har mera ansvar för grundvården än läraren
- tar hand om insjuknade barn
- har kunskap och använder den när det gäller smittosamma sjukdomar och symptom
- deltar i planering och genomförande av verksamheten
- bidrar till en öppen kommunikation samt ett tryggt, positivt och öppet arbetsklimat i hela daghemmet
- känner till grunderna för planen för småbarnspedagogik och jobbar enligt den
- välkomnar vårdnadshavare med ett öppet, förtroendefullt och jämlikt sätt
- beaktar i första hand barnets bästa i sitt sätt att arbeta
- följer gemensamt överenskomna arbetssätt och målsättningar
- utför övriga av förmannen ålagda arbetsuppgifter.

Obehöriga barnskötare inom småbarnspedagogik (anställda mindre än en termin):

- huvudsakligen samma uppgifter som behöriga men i annan utsträckning, beroende på erfarenhet och utbildning som den obehöriga har
- gör inte upp barnets individuella plan för småbarnspedagogik och håller inte föräldrasamtal
- ansvarar inte över barnskötarens specialområden i samma utsträckning som behöriga
- fungerar inte som egenvårdare
- ansvarar eventuellt inte för öppning och stängning av daghemmet.

Daghemsbiträden (anställda minst en termin), arbetsuppgifter:

- ansvarar för skötsel och snygghet i daghemmet med enhetsansvarig som förman
- ansvarar för att utrymmena är städade och snygga för verksamheten enligt uppgjorda städdimensionen
- ser till att barnens kläder är i ordning
- deltar i mån av möjlighet i verksamheten med barnen och assisterar vid behov t.ex. vid omklädning av barnen, vid förberedelser och övervakande av lugna stunden samt vid matsituationer
- bidrar till en öppen kommunikation samt ett tryggt, positivt och öppet arbetsklimat i hela daghemmet
- tillreder frukost och mellanmål
- hjälper till i köket
- diskar
- gör beställningar gällande t.ex. rengöringsmedel, städredskap, livsmedel; beställer och avbeställer lunchen
- genomför extra städning vid epidemier, konsulterar Folkhälsans städsakkunniga vid epidemier och följer hens direktiv
- utför övriga av förmannen ålagda arbetsuppgifter.

Städpersonal:

- ansvarar för städningen
- ansvarar för beställning av rengöringsmedel
- följer städdimensioneringen.

Obehöriga daghemsbiträden (anställda mindre än en termin), arbetsuppgifter:

- huvudsakligen samma uppgifter som behöriga men i annan utsträckning, beroende på erfarenhet och utbildning som den obehöriga har
- deltar inte i samma grad i barngruppsverksamheten, övervakar t.ex. inte lugna stunden
- förväntas inte delta i av- och påklädning av barnen
- beställer inte ensam varor, varken städvaror eller livsmedel.

Övriga krav som gäller alla yrkesgrupper:

- tystnadsplikten – gäller allt som handlar om barnen på daghemmet och deras familjer samt allt man ser och hör då man besöker enheten (barn och personal)
- utdrag ur straffregister bör uppvisas före anställning.

Vid avsaknad av formell kompetens avviker uppgifterna från behörigas arbetsuppgifter enligt följande (läs ovan texten om obehörigas arbetsuppgifter):

1. Vikarier med yrkeshögskolestudier inom social- och hälsovård med minst 120 studiepoäng.
 - a. Lönesättning enligt tabellön G18C
 - b. Kravnivån och uppgiften är den samma som för en kompetent barnskötare.
2. Vikarier med yrkeshögskolestudier inom social- och hälsovård med minst 60 studiepoäng.
 - a. Lönesättning enligt tabellön G16 + kompetenstillägg enligt genomförda studier
 - b. För inte föräldrasamtal självständigt
 - c. Deltar endast i någon mån i planering av den pedagogiska verksamheten.
3. Vikarier med andra stadiets studier inom social- och hälsovård med minst 40 studieveckor/60 kompetenspoäng
 - a. Lönesättning enligt tabellön G16 + kompetenstillägg enligt genomförda studier
 - b. För inte föräldrasamtal självständigt
 - c. Deltar endast i någon mån i planering av den pedagogiska verksamheten.
4. YH-studerande och andra stadiets studerande med färre studier än 40 studieveckor/60 kompetenspoäng och vikarier som helt saknar utbildning
 - a. Lönesättning enligt tabellön G15
 - b. För inte föräldrasamtal
 - c. Deltar endast i någon mån i planering av den pedagogiska verksamheten
 - d. Ansvarar inte självständigt för barnens pedagogiska fostran utan handleds fortlöpande.

Läroavtalselever:

Med minst 80 studieveckor/120 kompetenspoäng

- samma uppgifter som behörig.

Med 40–79 studieveckor/60–119 kompetenspoäng

- får mycket stöd av handledaren.